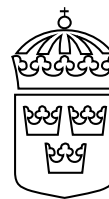

Regeringens proposition

2025/26:61

Utökade registerkontroller vid anställning i kommun

Prop.
2025/26:61

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 20 november 2025

Ulf Kristersson

Gunnar Strömmer
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

För att förhindra infiltration och otillåten påverkan, öka tryggheten och minska risken för att personer utsätts för brott inom kommunala verksamheter, vill regeringen ge kommuner bättre möjligheter till kontroll av personer som ska anställas. Kommuner ska i fler fall än i dag kunna ta del av information från belastningsregistret – och i vissa fall även misstankeregistret – innan de anställer någon. Syftet är att motverka att personer med brottsliga eller skadliga intentioner tar anställning i kommunala verksamheter.

Reglerna föreslås gälla för personer som ska

- arbeta i hemmet åt äldre personer eller vuxna med funktionsnedsättning,
- arbeta med barn, eller
- anställas till vissa ledande befattningar inom kommuner.

Reglerna införs i två nya lagar och genom ändringar i befintlig lagstiftning. Lagarna och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2026.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning	5
2.2	Förslag till lag om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner	6
2.3	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.....	7
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	8
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister.....	10
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.....	11
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn	13
3	Ärendet och dess beredning	15
4	Registerkontroll i kommunala verksamheter	15
4.1	Kommunernas uppgifter, ansvar och organisation	15
4.2	Belastningsregistret och misstankeregistret.....	16
4.3	Integritetsskyddet och skyddet för uppgifter om enskildas personliga förhållanden	18
4.4	Kommuner behöver kunna göra fler registerkontroller inför anställning	20
5	Registerkontroller vid arbete med äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning	24
5.1	Det införs en möjlighet till registerkontroll.....	24
5.2	Registerkontroll av personer som utför insatser i hemmet.....	29
5.3	Personliga assistenter som anställs av en assistansberättigad ska omfattas av registerkontroll.....	32
5.4	Ett registerutdrag ska visas upp	34
6	Utökade registerkontroller inför arbete med barn	36
6.1	Behovet av en översyn	36
6.2	Registerkontrollen inför arbete med barn utökas	40
7	Registerkontroll för att skydda kommuners verksamhet.....	44
7.1	Det införs en möjlighet till registerkontroll.....	44
7.2	Registerkontrollen ska omfatta uppgifter ur belastningsregistret.....	47
7.3	Ledande befattningar ska omfattas av registerkontroll	49
7.4	Ett registerutdrag ska visas upp	54
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	56

9	Konsekvenser av förslagen	58	Prop. 2025/26:61
10	Författningskommentar	63	
10.1	Förslaget till lag om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning	63	
10.2	Förslaget till lag om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner.....	66	
10.3	Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	68	
10.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister	69	
10.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister	70	
10.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder	70	
10.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn	71	
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Utökade registerkontroller vid anställning i kommun (Ds 2024:24).....	73	
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	76	
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	91	
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	92	
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	102	
Utdrag ur	protokoll vid regeringssammanträde den 20 november 2025	107	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister.
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Den kommun eller annan verksamhetsutövare som erbjuder en person en anställning för att utföra insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning som har fyllt 18 år, får begära att den som erbjuds anställningen visar upp ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Detsamma gäller vid tilldelning av en sådan uppgift inom ramen för en pågående anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring.

2 § Med insatser i hemmet avses insatser i den enskildes hem eller annat boende enligt socialtjänstlagen (2025:400), lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller 12 kap. hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), samt insatsen korttidsvistelse utanför hemmet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Med belastningsregistret avses det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Med misstankeregistret avses det register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister.

3 § En assistansberättigad som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, får begära att en person som den assistansberättigade erbjuder en anställning som personlig assistent visar upp ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

4 § Ett registerutdrag som visas upp får inte vara äldre än sex månader.

5 § En kontroll av ett registerutdrag får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

6 § I lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett utdrag enligt denna lag ska innehålla.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

2.2 Förslag till lag om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner

Härigenom föreskrivs följande.

1 § En kommun får begära att den som erbjuds anställning till en ledande befattning eller annan befattning som är av väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag visar upp ett utdrag ur belastningsregistret.

Första stycket gäller även för kommunalförbund och kommunala bolag, stiftelser och föreningar.

2 § Med belastningsregistret avses det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

3 § Denna lag ska inte tillämpas om registerkontroll görs enligt någon annan lag.

4 § Ett registerutdrag som visas upp får inte vara äldre än sex månader.

5 § En kontroll av ett registerutdrag får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

6 § I lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

2.3 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Prop. 2025/26:61

Härigenom föreskrivs att 51 kap. 2 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

51 kap.

2 §¹

En försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § samma lag.

De bestämmelser i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som avser utförandet av insatsen personlig assistans tillämpas också på personlig assistans enligt detta kapitel. Avser den personliga assistansen stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder ska bestämmelserna i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder tillämpas.

I lagen (2026:000) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning finns bestämmelser om registerkontroll.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

¹ Senaste lydelse 2010:482.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Om sådana uppgifter finns har den enskilde även rätt att få sådan skriftlig information som anges i 4 kap. 3 § första stycket 1–8 brottsdatalogen (2018:1177). Uppgifterna ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, *eller*

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder,

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn,

7. enligt bestämmelser i lagen (2026:000) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning, *eller*

8. enligt bestämmelser i lagen (2026:000) om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 1–3 ska innehålla.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 4–6 ska innehålla.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 4–8 ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig. Polismyndigheten ska säkerställa att begäran görs av en behörig person.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister

Härigenom föreskrivs att 8 a § lagen (1998:621) om misstankeregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv *enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn, har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret.*

Föreslagen lydelse

8 a §¹

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv *har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret enligt bestämmelser i*

1. lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

2. lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder,

3. lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, eller

4. lagen (2026:000) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig. Polismyndigheten ska säkerställa att begäran görs av en behörig person.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder

Prop. 2025/26:61

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Den som enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade bedriver verksamhet som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder, får inte anställa någon för sådana insatser utan att först kontrollera registerutdrag enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende den som ska anställas. Registerutdraget får inte vara äldre än ett år.

Den som enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade bedriver verksamhet som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder, får inte anställa någon för sådana insatser utan att först kontrollera registerutdrag enligt lagen (1998:620) om belastningsregister *och lagen (1998:621) om misstankeregister* avseende den som ska anställas. Registerutdraget får inte vara äldre än *sex månader*.

Registerkontroll som anges i första stycket ska också göras i fråga om

1. den som fullgör uppdrag i verksamhet som avses i första stycket eller som är anställd hos ett bemanningsföretag eller annan som ingått avtal med den som bedriver sådan verksamhet, om uppdragstagaren eller den anställde erbjuds eller tilldelas arbetsuppgifter som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder och fullgör dessa uppgifter som om han eller hon var anställd i verksamheten, och

2. den som erbjuds praktiktjänstgöring som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder.

Första och andra styckena tillämpas inte på en förälder som ska utföra insatser åt sitt eget barn.

2 §

Den som enligt 1 § första eller andra stycket erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring ska på begäran lämna ett registerutdrag till arbets- eller uppdragsgivaren. Motsvarande gäller för den som tilldelas arbetsuppgifter som avses i 1 § andra stycket 1.

Registerutdrag ska på begäran också lämnas av den som av en assistansberättigad erbjuds anställning som personlig assistent åt den assistansberättigade själv, om den assistansberättigade har beviljats

1. ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

2. assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

I lagen (1998:620) om belastningsregister finns det bestämmel-

I lagen (1998:620) om belastningsregister *och lagen (1998:621)*

Prop. 2025/26:61 ser om att regeringen får meddela *om misstankeregister* finns det
föreskrifter om vilka uppgifter ett bestämmelser om att regeringen får
sådant utdrag ska innehålla. meddela föreskrifter om vilka
uppgifter ett sådant utdrag ska
innehålla.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

Prop. 2025/26:61

Härigenom föreskrivs att 1, 3 och 4 §§ lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, en region, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur *det* register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, en region, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur *de* register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister *och lagen (1998:621) om misstankeregister*.

3 §

Ett utdrag ur belastningsregistret ska på begäran även visas upp av den som erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom sådan verksamhet som avses i 1 § om det sker genom

Ett utdrag ur belastningsregistret *och misstankeregistret* ska på begäran även visas upp av den som erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom sådan verksamhet som avses i 1 § om det sker genom

1. uppdrag,
2. anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten, eller
3. praktiktjänstgöring.

Registerutdraget ska i fall som avses i första stycket visas upp för den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där.

4 §

Registerutdrag som avses i denna lag får inte vara äldre än *ett* år. *I lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.*

Registerutdrag som avses i denna lag får inte vara äldre än *sex månader*.

¹ Senaste lydelse 2019:962.

I lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

En utredare fick i februari 2024 i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att se över möjligheterna att kontrollera anställda och personer som erbjuds anställning eller uppdrag inom kommunerna mot belastningsregistret och misstankeregistret. Syftet var att ge kommunerna bättre förutsättningar att genomföra bakgrundskontroller, bland annat för att minska risken för infiltration och inre påverkan.

Uppdraget redovisades i oktober 2024 genom promemorian Utökade registerkontroller vid anställning i kommun (Ds 2024:24). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i lagstiftningsärendet (Ju2024/02233).

I denna proposition behandlas promemorians förslag.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 9 oktober 2025 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Regeringen följer delvis Lagrådets förslag och synpunkter, som behandlas avsnitt 5.4, 7.3, 7.4 och 9 och i författningskommentaren (avsnitt 10.1 och 10.2). I förhållande till lagrådsremissens lagförslag görs också vissa språkliga och redaktionella ändringar.

4 Registerkontroll i kommunala verksamheter

4.1 Kommunernas uppgifter, ansvar och organisation

I Sverige finns 290 kommuner. De ansvarar för samhällsservice som är grundläggande för människors vardag som till exempel skola, äldreomsorg och annan socialtjänst. Kommuner ansvarar också för viktiga samhällsområden som plan- och byggfrågor, renhållning, avfallshantering, vatten, avlopp och räddningstjänst. Beslutande organ i kommuner fattar beslut som får direkta konsekvenser för medborgare och företag. Som exempel kan nämnas ekonomiskt stöd i olika former, insatser riktade till barn som far illa och tillstånd att bedriva vissa verksamheter. Kommuner har, sedan den 1 juli 2023, även ett lagstadgat ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Kommuner kan därutöver välja att bedriva andra sorters verksamheter, till exempel inom fritid och kultur och näringslivsutveckling.

Kommunernas förutsättningar gällande befolkningsstorlek, geografiska och socioekonomiska förhållanden samt utsatthet för brott skiljer sig åt. Den svenska kommunmodellen bygger ändå på att alla kommuner i huvudsak har samma uppgifter och följer samma lagstiftning. Kommunerna har en betydande frihet att utifrån lokala behov och förutsättningar själva bestämma hur de väljer att organisera sig.

Den kommunala självstyrelsen är grundlagsfäst i Sverige och gäller för all kommunal verksamhet (1 kap. 1 § andra stycket regeringsformen). Kommunerna sköter lokala och regionala angelägenheter av allmänt intresse på den kommunala självstyrelsens grund, och närmare bestämmelser om detta finns i lag (14 kap. 2 § regeringsformen). I kommunallagen (2017:725) regleras kommunernas angelägenheter och grundläggande befogenheter. Lagen utgör genom dessa regler grunden för förverkligandet av den kommunala självstyrelsen enligt regeringsformen.

Kommuner får överlämna skötseln av vissa kommunala angelägenheter till kommunalförbund och kommunala bolag, stiftelser och föreningar samt till privata utförare. Kommuner är enligt kommunallagen skyldiga att kontrollera och följa upp verksamhet som genom avtal har lämnats över till en privat utförare. Kommunerna ska dessutom genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över (10 kap. 8 och 9 §§ kommunallagen). Kommuner som vill konkurrenspröva kommunala verksamheter kan med stöd av lagen (2008:962) om valfrihetssystem överlåta valet av utförare av stöd, vård- och omsorgstjänster till en enskild. De vanligaste områdena där kommunerna har infört tjänster inom valfrihetssystem är hemtjänst, särskilda boendeformer för äldre och daglig verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Kommuner kan även upphandla sådana tjänster genom lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

Kommunerna omsätter stora belopp och de sammanlagda kommunala utgifterna uppgick 2024 enligt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) till cirka 869 miljarder kronor. Sektorerna äldreomsorg, förskola och grundskola stod för cirka hälften av utgifterna.

Kommunerna är även stora arbetsgivare och sysselsatte 2024 cirka 860 000 personer. I flera kommuner är kommunen själv den största arbetsgivaren. Den största andelen anställda finns inom sektorerna förskola, skola och fritids, följt av vård och omsorg. Enligt SKR:s personalprognos kommer det under 2023–2033 behöva anställas drygt 280 000 personer i kommuner till följd av pensionsavgångar och befolkningsutveckling. Vissa kommunala sektorer möter ett särskilt stort anställningsbehov, exempelvis behöver 123 000 personer anställas inom äldreomsorgen under perioden enligt SKR:s prognos.

4.2 Belastningsregistret och misstankeregistret

Belastningsregistret och misstankeregistret förs av Polismyndigheten. Ett av ändamålen för belastningsregistret är att de brottsbekämpande och rättsvårdande myndigheterna ska få tillgång till de uppgifter som behövs i verksamheten. Ett annat ändamål är att tillgodose Polismyndighetens och andra myndigheters behov av uppgifter om belastningar vid vissa lämplighetsprövningar, tillståndsprövningar och andra prövningar som anges i författning. Registret får också användas för att lämna ut uppgifter till enskild som är av särskild betydelse i hans eller hennes verksamhet (2 § lagen [1998:620] om belastningsregister).

Belastningsregistret innehåller uppgifter om den som genom dom, beslut, straffföreläggande eller föreläggande om ordningsbot har ålagts påföljd för brott, ålagts förvandlingsstraff för böter, fått påföljdseftergift vid allvarlig psykisk störning, meddelats åtalsunderlåtelse eller meddelats vissa kontaktförbud eller tillträdesförbud (3 § lagen om belastningsregister). Uppgifter om den som är dömd i utlandet ska under vissa förutsättningar också föras in i belastningsregistret (4 och 4 a §§ lagen om belastningsregister). Närmare bestämmelser om vilka uppgifter belastningsregistret ska innehålla om den som registreras finns i 2–9 §§ förordningen (1999:1134) om belastningsregister. Uppgifter ur belastningsregistret ska gallras i olika situationer (16–19 §§ lagen om belastningsregister).

Misstankeregistrets ändamål är primärt att underlätta tillgången för uppgifter om skälig misstanke för de brottsbekämpande myndigheterna (2 § första stycket 1 lagen [1998:621] om misstankeregister). I övrigt gäller de ändamål som även anges för belastningsregistret.

Misstankeregistret innehåller uppgift om den som fyllt femton år och som enligt förundersökningsledarens bedömning är skäligen misstänkt för brott mot brottsbalken och annat brott för vilket svårare straff än böter är föreskrivet. Även vissa brott begångna utomlands och uppgifter om inledd utredning om förvandling av böter och om den som begärts överlämnad eller utlämnad för brott ska framgå av registret (3 § lagen om misstankeregister). Registrering i misstankeregistret får inte pågå under längre tid än från det att misstanken uppstår till dess att skuldfrågan är avgjord (13 § lagen om misstankeregister). Det kan ske antingen genom att förundersökning eller åtal för det misstänkta brottet läggs ner, eller genom att en friande eller fällande dom får laga kraft.

Vem som har rätt att få uppgifter från registren regleras i 6–14 §§ lagen om belastningsregister och 5–11 §§ lagen om misstankeregister. Regleringen utgår från tre kategorier: svenska myndigheter, enskilda och utländska myndigheter. Vad gäller svenska myndigheter har vissa myndigheter rätt att få del av fullständiga uppgifter. Andra myndigheter har rätt att få uppgifter om vissa kategorier av påföljder eller brott eller, när det gäller misstankeregistret, uppgift om misstanke om brott för vilket åtal har väckts. Metoden för att få del av uppgifterna skiljer sig vidare åt. Vissa angivna myndigheter kan ta del av uppgifterna via s.k. direktåtkomst. De närmare förutsättningarna för myndigheter att ta del av utdrag regleras i förordningen om belastningsregister respektive förordningen (1999:1135) om misstankeregister. För myndigheter som har rätt att få uppgifter ur registren gäller en behovs- och proportionalitetsprincip (7 § lagen om belastningsregister och 6 § lagen om misstankeregister).

Rätten för en enskild att ta del av uppgifter om sig själv skiljer sig åt mellan belastningsregistret och misstankeregistret. En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur belastningsregistret om sig själv utan avgift en gång per kalenderår (9 § första stycket lagen om belastningsregister). Någon sådan ovillkorlig rätt finns inte för en enskild gällande misstankeregistret, som även kan innehålla uppgifter om misstankar som ännu inte är delgivna den enskilde. En enskild har även rätt att i vissa särskilda fall få del av ett begränsat utdrag om sig själv, dvs. ett utdrag som är skapat utifrån ett visst syfte och som typiskt sett visar vissa brott, påföljder eller misstankar. I fråga om belastningsregistret

gäller det om en enskild behöver det för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där, alternativt enligt bestämmelser i vissa uppräknade lagar (9 § andra stycket lagen om belastningsregister). Vilka uppgifter som ett begränsat registerutdrag ska innehålla framgår av 22 och 22 a §§ förordningen om belastningsregister. För misstankeregistrets del finns det en rätt att få ett sådant begränsat utdrag om sig själv med stöd av lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn (8 a § lagen om misstankeregister).

En enskild har slutligen i vissa situationer rätt att få del av uppgifter ur belastningsregistret om en annan enskild (10 § lagen om belastningsregister). Det gäller om det behövs för att pröva en fråga om anställning eller uppdrag i en verksamhet som avser vård, eller som är av betydelse för förebyggande eller beivrande av brott, i den utsträckning regeringen för vissa typer av fall föreskriver det. Sådana föreskrifter finns såvitt avser larminstallationsföretag, i fråga om den som söker sådan anställning i företaget i vilken ingår befattning med larminstallationer, och avseende enskilda arbetsgivare inom vårdsektorn, i fråga om den som söker anställning eller uppdrag.

Utöver lagen om belastningsregister respektive misstankeregister med tillhörande förordningar innehåller säkerhetsskyddslagen (2018:585) bestämmelser om kontroll av belastningsregistret och misstankeregistret men även andra uppgifter och register som förs av Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Registerkontrollen sker då som huvudregel av den som ska arbeta i säkerhetskänslig verksamhet, dvs. verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet, och som placerats i säkerhetsklass.

Andra exempel på regleringar som ger en rätt eller skyldighet för arbetsgivare att göra registerkontroll är 2007 års lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn, skollagen (2010:800), lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder och lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. I dessa fall ska den enskilde själv lämna in eller visa upp utdrag ur belastningsregistret och, vad gäller 2007 års lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn, misstankeregistret. Den enskilde får då ett utdrag som omfattar vissa brottstyper (9 § lagen om belastningsregister och 22 § förordningen om belastningsregister).

4.3 Integritetsskyddet och skyddet för uppgifter om enskildas personliga förhållanden

I statsskickets grunder ingår att värna den enskildes privatliv (1 kap. 2 § fjärde stycket regeringsformen). Var och en är vidare gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen).

Rättighetsskyddet gäller gentemot det allmänna. I det allmänna ingår kommunerna. När en kommun har organiserat en verksamhet i privat-

rättslig form, till exempel ett aktiebolag, faller detta bolags agerande utanför grundlagsreglernas räckvidd, även om kommunen skulle äga bolaget. Däremot ingår privaträttsliga subjekt som med stöd av lag utför uppgifter som innefattar offentlig maktutövning i det allmänna (jfr 12 kap. 4 § andra stycket, se även Thomas Bull och Fredrik Sterzel, Regeringsformen – en kommentar, 2023, s. 60).

Även Sveriges internationella förpliktelser ger ett skydd för den personliga integriteten. Det gäller den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), här kallad EU:s dataskyddsförordning. Den senare anger hur personuppgifter får behandlas. Enligt EU:s dataskyddsförordning måste all behandling av personuppgifter vila på en rättslig grund. En grundläggande förutsättning för behandling av personuppgifter är således att någon av de rättsliga grunder som anges i artikel 6 är tillämplig. Behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder får därutöver endast utföras under kontroll av en myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerade rättigheter och friheter fastställs (artikel 10). Ett fullständigt register över fällande domar i brottmål får endast föras under kontroll av en myndighet. Enligt EU-domstolen avser de uppgifter som det hänvisas till i artikel 10 betecknades som samhället tar avstånd ifrån, och ett beviljande av tillgång till sådana uppgifter kan stigmatisera den berörda personen och utgör därmed ett allvarligt ingrepp i hans eller hennes privatliv eller yrkesliv (dom den 22 juni 2021 i mål nr C-439/19, Latvijas Republikas Saeima).

I lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning anges att personuppgifter som avses i artikel 10 får behandlas av myndigheter (3 kap. 8 § första stycket). Det innebär att myndigheter inte behöver uttryckligt stöd i föreskrifter eller särskilda beslut för att få behandla sådana uppgifter (prop. 2017/18:105 s. 99). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dessutom meddela ytterligare föreskrifter om i vilka fall andra än myndigheter får behandla sådana personuppgifter som avses i artikel 10 (3 kap. 9 §). I förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning har regeringen bestämt att personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning får behandlas av andra än myndigheter om behandlingen är nödvändig för att rättsliga anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras, eller en rättslig förpliktelse enligt lag eller förordning ska kunna fullgöras. Det regleras vidare att Integritetsskyddsmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om i vilka fall andra än myndigheter får behandla personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning (6 § första stycket). Integritetsskyddsmyndigheten har med detta stöd utfärdat föreskrifter om behandling av personuppgifter som rör lagöverträdelser (DIFS 2018:2). I föreskrifterna anges bland annat att andra än myndigheter får behandla

personuppgifter om lagöverträdelser om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en föreskrift på socialtjänstområdet eller för att utreda om personer i ledande ställning har varit delaktiga i allvarliga oegentligheter (2 § 1 och 4). Integritetsskyddsmyndigheten får även enligt den ovan nämnda förordningen i enskilda fall besluta att andra än myndigheter får behandla personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning (5 § andra stycket). Myndigheten har bland annat meddelat ett tillstånd för ett företag att behandla personuppgifter om lagöverträdelser i syfte att utföra bakgrundskontroller åt sina uppdragsgivare (se beslut den 30 september 2022, dnr DI-2021-6010).

Uppgifter om enskildas personliga förhållanden kan också skyddas med stöd av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Uppgifter i belastningsregistret omfattas enligt 35 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen av absolut sekretess. Uppgifter från registret får endast lämnas ut i enlighet med vad som sägs i lagen om belastningsregister och säkerhetsskyddslagen samt tillhörande förordningar. Sekretessen för uppgifter i misstanke- registret är däremot inte absolut utan uppgifterna omfattas av sekretess med ett s.k. omvänt skaderekvisit (35 kap. 1 § 6 offentlighets- och sekretesslagen). Detta har motiverats utifrån att såväl den enskilde som allmänheten kan ha ett intresse av att det finns en möjlighet till insyn för att kontrollera att registreringen inte sker på något otillbörligt sätt (prop. 1997/98:97 s. 65 f.). Sekretessen för uppgifter i belastningsregistret och misstankeregistret gäller så länge uppgifterna finns i respektive register, dock längst i 70 år. På grund av bestämmelser om gallring bevaras uppgifterna dock betydligt kortare tid än så. Om uppgifter lämnas ut ur registret och tillförs ett ärende hos en myndighet eller kommun är de sekretessbestämmelser som gäller för registren inte längre tillämpliga på uppgifterna. För att sekretess då ska råda krävs att det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig för uppgifterna hos den mottagande myndigheten.

4.4 Kommuner behöver kunna göra fler registerkontroller inför anställning

Regeringens bedömning

I syfte att skydda utsatta människor och verksamheter bör kommuner ges möjlighet att i fler fall inför anställning eller tilldelning av arbetsuppgifter utföra registerkontroller.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna, bland annat *Göteborgs kommun* och *Sveriges advokatsamfund*, är positiva till att kommuner ges en utökad rätt till registerkontroll.

Riksdagens ombudsmän anser att de föreslagna registerkontrollerna framstår som väl avvägda utifrån integritetssynpunkt. Även *Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden* framför synpunkter i linje med detta.

Några remissinstanser, bland annat *Helsingborgs* och *Hultsfreds kommuner*, anser att de föreslagna registerkontrollerna inte är tillräckliga och efterfrågar en utökad rätt till registerkontroll. *Region Gotland*, *Region Västerbotten*, *Socialstyrelsen*, *Sveriges Kommuner och Regioner* och *Örebro kommun* är kritiska till att förslagen avgränsas till att endast gälla kommuner.

Några remissinstanser, bland annat *Fremia*, *Små Kom* och *Värdföretagarna*, anser att löpande kontroller av redan anställda bör göras. Även *Södertälje kommun* för fram synpunkter i linje med detta och anser att även tjänster som omfördelas, förflyttas eller tillsätts via internt förfarande ska underkastas registerkontroll. *Polismyndigheten* anser att löpande kontroller bör tillåtas om det finns indikationer på att en anställd har begått eller är åtalad för brott. *Svenskt Näringsliv* föreslår att löpande kontroller bör införas och att de begränsas till viss periodicitet. Bland annat *Motala kommun*, *Sveriges advokatsamfund* och *Sveriges Kommuner och Regioner* anser att frågan om löpande kontroller bör utredas vidare. Flera remissinstanser, bland annat *Barnombudsmannen*, *Göteborgs* och *Örebro kommuner*, *Inspektionen för vård och omsorg*, *Polismyndigheten*, *Region Gotland*, *Riksförbundet FUB*, *Socialstyrelsen* och *Sveriges advokatsamfund*, framför synpunkter om att kommuner i vissa fall bör ha en skyldighet att genomföra registerkontroller.

Flera remissinstanser, bland annat *Sveriges kommunalarbetsförbund (Kommunal)* samt *Malmö* och *Trelleborgs kommuner*, understryker att registerkontroll endast är ett av flera verktyg och att andra metoder – som noggrann referenstagning eller åtgärder inom informationssäkerhet – bör prioriteras. Även *Brottsförebyggande rådet* anser att det är viktigt att inte fästa för stor tilltro till registerkontroller och understryker att kommunernas systematiska säkerhets- och brottsförebyggande arbete måste prioriteras parallellt med de föreslagna registerkontrollerna. *LO* för också fram synpunkter i linje med detta.

Skälen för regeringens bedömning

Det är angeläget att kommuner kan göra nödvändiga kontroller inför anställning

Den organiserade brottslighetens påverkan på förvaltningen på kommunal nivå har uppmärksammats på senare tid. Det har framhållits att flera faktorer gör kommuner sårbara, bland annat att stora välfärdsresurser fördelas på lokal nivå och att det på kommunal nivå fattas beslut som rör ekonomisk verksamhet. Därutöver har institutionella reformer genomförts under de senaste decennierna samtidigt som den kommunala revisionen är svag. Forskning har pekat på att kriminella bland annat riktat in sig på välfärdsbedrägerier och folkbokföringsbrott samt sektorerna offentlig upphandling, byggbranschen, markanvisning, sophantering och föreningsbidrag (Carina Gunnarson, *Den sårbara staten – En forskningsöversikt om hur organiserad brottslighet påverkar stat och kommun*, 2023). Ekobrottsmyndigheten pekar på i en lägesbild för 2025 att kriminella aktörer infiltrerar och utnyttjar välfärdssystem genom att bedriva verksam-

heter inom till exempel vård, skola och omsorg (Ekonomisk brottslighet – Ekobrottsmyndighetens lägesbild 2025). Brottsförebyggande rådet har i en rapport från 2025 funnit att påverkansförsök mot kommunanställda framför allt kommer från kriminella grupperingar eller personer med koppling till sådana grupperingar. Även om det bedöms handla om troligtvis relativt få händelser är det ett reellt problem på vissa platser och för vissa verksamheter. Intervjupersoner vittnar om att enskilda påverkansförsök från systemhotande aktörer kan få långvariga konsekvenser för såväl den enskilt utsatta som hela verksamheten (Brå 2025:4).

En annan aspekt är vikten av tilltro till den kommunala verksamheten. Sådan tilltro kan öka upplevelsen av trygghet hos personer som använder kommunala tjänster, särskilt hos vissa utsatta grupper som äldre, barn och personer med funktionsnedsättning. Dessa grupper kan ha svårt att värja sig mot brott. När det offentliga erbjuder insatser som riktar sig till dessa grupper finns ett särskilt ansvar för det offentliga att se till att personerna genom insatserna inte utsätts för brott.

Vissa av landets kommuner genomför i dag s.k. bakgrundskontroller i samband med anställningar. Det finns inte någon enhetlig definition av ordet bakgrundskontroll i svensk rätt, men termen används bland annat för att beskriva kontroller som görs i syfte att bedöma en persons lämplighet inför en anställning och att skydda verksamheter mot till exempel infiltration av organiserad brottslighet. Kontrollerna kan vara inriktade på personal som tar hand om utsatta grupper som kommuner ger stöd åt, eller genomföras vid tillsättning av chefsbefattningar och andra särskilt utsatta funktioner i syfte att stärka skyddet mot risker kopplade till grov organiserad brottslighet, till exempel vid befattningar som rör utbetalningar av olika sorters bidrag eller vid tillståndsgivning såsom markanvisningar och serveringstillstånd.

Södertälje kommun införde under 2022 en ordning med bakgrundskontroll av kommunens anställda, i form av kontroll av offentliga dokument från domstolar och andra myndigheter genom ett externt företag. Bakgrunden till kontrollerna var den utbredda organiserade brottsligheten i kommunen. Syftet var att motverka organiserad brottslighet i kommunkoncernen och att stärka skyddet och öka tryggheten för kommunens medborgare och anställda. Justitieombudsmannen riktade allvarlig kritik mot kommunen för ordningen, eftersom kommunen ansågs ha agerat utan lagstöd och i strid mot skyddet för den personliga integriteten och privatlivet (JO 2023/24 s. 512).

Registerkontroller av personal inom kommunal verksamhet lyfts inte sällan fram som en åtgärd som skulle kunna tjäna till att skärpa kontrollen inför anställning och till att öka tilltron till verksamheten. Det finns i dag ingen generell rätt för kommuner att kontrollera utdrag ur belastningsregistret eller misstankeregistret vid anställningar, utan möjligheten till registerkontroll är begränsad till vissa verksamheter, till exempel vissa arbeten med barn (se avsnitt 4.2). En rekryteringsprocess kan innehålla flera moment som syftar till att kontrollera en persons lämplighet för den nya anställningen, som till exempel kontroll av intyg och genomförda utbildningar, referenstagning och personliga möten. Registerkontroller kan tillföra ett rekryteringsärendet ytterligare underlag som ger arbetsgivaren en samlad bild av sökandens lämplighet för anställningen eller uppdraget. Det finns också kompletterande eller kompensatoriska åtgärder

för att hantera risker eller sårbarheter. Det kan handla om tekniska och organisatoriska åtgärder för att förhindra obehörigt tillträde på olika sätt. Det kan även röra sig om åtgärder inom informationssäkerhet såsom behörighetsstyrning, autentisering och loggning. Inte minst kan det handla om att skapa en säkerhetskultur på arbetsplatsen, dvs. gemensamma värderingar, kunskaper, attityder och beteenden hos medarbetarna som är inriktade på att upprätthålla en hög nivå av säkerhet.

Det är angeläget att samhällets motståndskraft mot kriminalitet, infiltration och korruption är stark. Kommuner har en central roll i det svenska samhället, samtidigt som de möter särskilda utmaningar och hot. Det är även viktigt att kommuner säkerställer att dess vård- och omsorgsverksamheter är säkra och trygga för dem som behöver tjänsterna som verksamheterna tillhandahåller. För kommuner, liksom andra arbetsgivare, är möjligheten att rekrytera lämplig personal avgörande. Kommunala verksamheter är i behov av skydd mot personer med illojala eller brottsliga intentioner. Registerkontroll kan vara en av flera åtgärder för att motverka att sådana personer får anställning i kommunala verksamheter. Att ge kommuner sådana utökade möjligheter är ett viktigt första steg i kampen mot infiltration och otillåten och otillbörlig påverkan.

Regeringen har den 11 september 2025 beslutat att ge en särskild utredare i uppdrag att ta ett brett grepp om frågan om bakgrundskontroller, inklusive frågan om uppföljande bakgrundskontroller under pågående anställning (dir. 2025:83). Inom ramen för den utredningen kommer flertalet av de ytterligare frågor och steg som lyfts av bland annat *Hultsfreds* och *Södertälje kommuner*, *Polismyndigheten*, *Små Kom* och *Sveriges Kommuner och Regioner* att behandlas. Det handlar till exempel om vilka ytterligare aktörer som bör få tillgång till eller utvidgad tillgång till register, om fler kontroller bör vara obligatoriska och i vilken utsträckning kontroller ska få ske av redan anställd personal.

Regleringen bör kopplas till befattningen eller verksamheten utifrån behov

En principiell utgångspunkt är att den som har avtjänat sitt straff har sonat sitt brott till samhället. Anknytning till arbetsmarknaden är även en faktor som minskar risken för återfall i brottslighet (se Brå, Samverka för att förebygga återfall i brott, del 4 Bakgrundsmaterial, 2020, s. 12). För vissa typer av anställningar bedöms dock intresset av att skydda andra eller verksamheten i sig från risker som kan anses förknippade med tidigare brottslighet utgöra skäl för att potentiella arbetsgivare ska få ta del av uppgifter ur belastningsregistret och, i vissa fall, misstankeregistret. Det är då fråga om anställningar eller befattningar där behovet är särskilt stort, exempelvis utifrån att det rör skyddsvärd eller känslig verksamhet eller arbete med utsatta grupper.

Kommuner är stora organisationer med ett stort antal anställda. Att ge kommuner rätt att få del av uppgifter ur olika register för alla anställda skulle öppna upp för en ökad risk för att uppgifter ur registren sprids. Ett mycket stort antal blivande anställda skulle utsättas för det integritetsintrång som en registerkontroll innebär. Som anges i avsnitt 4.1 har Sveriges 290 kommuner därtill skilda förutsättningar. Det kommunala självstyret innebär att varje kommun är en självstyrande demokratisk enhet

med ett mycket brett samhällsuppdrag, och som har utrymme att organisera sig på olika sätt. Utökade kontroller av register behöver även förhålla sig till ramarna som uppställs av skyddet för privatliv och personuppgifter (se avsnitt 4.3).

Regeringen, liksom flertalet remissinstanser, instämmer i promemorians bedömning att en ordning som innebär att kommuner som arbetsgivare får del av registeruppgifter utifrån behovet för den aktuella anställningen eller verksamheten är den ordning som är mest ändamålsenlig och rättsligt robust. Det följer den systematik som finns på området för registerkontroller i dag. Systematiken är väl beprövad och bedöms uppfylla de rättsliga förpliktelser som finns.

Som flera remissinstanser understryker, bland annat *Kommunal och Malmö kommun*, är det i sammanhanget angeläget att framhålla att registerkontroll endast är ett av flera verktyg för bakgrundskontroller och för att skydda en verksamhet. I likhet med vad *Brottsförebyggande rådet* framför anser regeringen att kommunernas systematiska säkerhets- och brottsförebyggande arbete, liksom noggrann referenstagning, måste prioriteras parallellt med de nedan föreslagna registerkontrollerna. Att en enskild har begått ett brott leder inte till att personen diskvalificeras från en anställning eller ett uppdrag, utan en individuell bedömning i varje enskilt fall behöver göras.

I följande avsnitt behandlas de anställningar och befattningar där behovet av nya eller utökade möjligheter till registerkontroll anses särskilt framträdande. Det rör sig om arbete med äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning, arbete med barn samt vid ledande befattningar.

5 Registerkontroller vid arbete med äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning

5.1 Det införs en möjlighet till registerkontroll

Regeringens förslag

Kommuner ska genom en ny lag kunna få ta del av ett begränsat utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret vid visst arbete med äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning.

Regeringens bedömning

Det bör i förordning anges vilka brott, påföljder respektive misstankar som ska framgå av utdraget ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Förslagen i promemorian överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning. I promemorian föreslås ett annat namn på lagen och en bestämmelse om att den nya lagen ska vara subsidiär till 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder. Förslaget i promemorian saknar ett tydliggörande om att lagen riktar sig till vuxna personer med funktionsnedsättning.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser, bland annat *Inspektionen för socialförsäkringen* och *Salems kommun*, instämmer i förslaget eller har inga synpunkter på det. *SPF Seniorerna* framhåller vikten av att en möjlighet till registerkontroll inte får invägga i falsk trygghet och att kommuner och andra omsorgsgivare behöver komplettera kontrollen med annat brottsförebyggande arbete.

Många remissinstanser, bland annat *Sveriges advokatsamfund* och *Sveriges Kommuner och Regioner*, anser att fler brott än vad promemorian menar bör ingå i utdraget ur belastningsregistret. *Polismyndigheten*, *Region Gotland* och *Södertälje kommun* är negativa till att endast påföljd strängare än böter ska ingå i utdraget.

Bland annat *Trelleborgs* och *Uppsala kommuner* är positiva till att även uppgifter i misstankeregistret ska omfattas av kontrollen. *Brottförebyggande rådet*, som tillstyrker förslaget, framhåller att kontroll av misstankeregistret är en långtgående åtgärd som noga bör övervägas. *Göteborgs kommun*, som framhåller vikten av intresseavvägning vid kontroll av misstankeregistret, påpekar att det i tidigare rekryteringar har visat sig otillräckligt med endast en kontroll av belastningsregistret.

Några remissinstanser, bland annat *LO*, *SKPF Pensionärerna* och *TCO*, avstyrker förslaget om att kontrollera misstankeregistret, främst med hänvisning till det integritetsintrång en sådan kontroll innebär.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver (4 kap. 1 § socialtjänstlagen [2025:400]). Till en kommunal socialnämnds uppgifter hör bland annat att ansvara för att erbjuda insatser i form av rådgivning, omsorg, stöd och annan hjälp till enskilda som behöver det (10 kap. 1 § socialtjänstlagen). Socialnämnden har också ett utpekad ansvar för olika grupper, som till exempel barn och unga, äldre personer, människor med funktionsnedsättning, brottsoffer och skuldsatta personer. Kommunen har även en skyldighet att fortlöpande följa upp vilka som omfattas av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, följa upp deras behov av stöd och service och verka för att dessa behov tillgodoses (15 § 1 och 2 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade).

Kommuner saknar i dag lagstöd för att kontrollera personer som ska arbeta med äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning mot belastningsregistret. Frågan om registerkontroller vid arbete med dessa grupper är inte ny. Utredningen om registerutdrag i arbetslivet övervägde en sådan lagstiftning men gjorde i betänkandet Registerutdrag

i arbetslivet (SOU 2014:48) bedömningen att skälen för registerkontroll inte vägde över arbetssökandens rätt till personlig integritet. Med motiveringen att behovet av registerkontroll och integritetsskyddet framöver kan komma att viktas på ett annat sätt la utredningen ändå fram ett alternativt förslag om registerkontroll. Utredningen om belastningsregisterkontroll i arbetslivet kom i betänkandet Belastningskontroll i arbetslivet – behovet av utökat författningsstöd (SOU 2019:19) fram till att det borde införas en möjlighet till registerkontroll för de verksamheter inom vård och omsorg som utför insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning. Betänkandena har remitterats men ingen av dem har lett till lagstiftning.

Kommuner har i dag möjlighet att få del av uppgifter ur belastningsregistret vid anställning av personal inom viss annan vårdverksamhet (11 § första stycket 5 förordningen om belastningsregister). Kommuner ska, respektive får, vidare begära att en enskild visar upp ett utdrag ur belastningsregistret med stöd av 2007 års lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn, skollagen, 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder och 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Det skyddsvärde och den utsatthet som gäller barn gör sig även gällande i fråga om äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning. Även om dessa grupper av vård- och omsorgstagare är heterogena har de typiskt sett ofta ett skyddsbehov utifrån nedsatt fysisk, psykisk eller intellektuell förmåga. I detta ligger att de kan ha svårigheter att skydda eller värja sig mot brott, men också att föra sin egen talan och ta till vara sina intressen.

Det är angeläget att stärka skyddet för dessa grupper, utifrån perspektivet den enskildes utsatthet och rätt till trygghet och för att upprätthålla och stärka allmänhetens och anhörigas förtroende för verksamheten. En arbetsgivare har utifrån detta ett befogat intresse av att ta del av underlag inför bedömningen av den arbetssökandes lämplighet för anställningen eller uppdraget. Mot denna bakgrund anser regeringen, i likhet flertalet remissinstanser, att det finns ett behov för de verksamheter inom vård och omsorg som utför tjänster åt äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning att kunna ta del av en arbetssökandes registerutdrag. En sådan möjlighet bör därför införas.

Registerkontroller som i dag utförs inom andra verksamheter regleras inte sällan i separata lagar. Som exempel kan nämnas skollagen, 2007 års lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn och 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder. Dessa regleringar tar sikte på specifika situationer och yrkeskategorier när det gäller de personer som kontrolleras. Även när det gäller möjligheten att göra registerkontroller av personer som ska arbeta med äldre och vuxna personer med funktionsnedsättning finns specifika omständigheter som aktualiseras för den personalgruppen. Det framstår därför som mindre lämpligt att reglera möjligheten till sådana kontroller i någon av de befintliga lagarna som i dag reglerar möjligheten till registerkontroller. Regeringen anser att det i stället bör införas en ny lag som reglerar registerkontrollerna i de nu aktuella fallen.

I promemorian föreslås att lagen ska, utöver arbete med äldre personer, gälla vid arbete med personer med funktionsnedsättning. För att undvika

att den föreslagna lagen får ett tillämpningsområde som överlappar 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder anser regeringen att det bör tydliggöras att den nu föreslagna lagen, utöver arbete med äldre personer, gäller vid arbete med vuxna personer med funktionsnedsättning. Lagen ersätter alltså inte i någon del den kontroll som görs inför arbete med barn med funktionshinder. Om någon ska anställas för att utföra insatser både åt barn med funktionsnedsättning och åt vuxna med funktionsnedsättning kan båda lagarna komma att vara tillämpliga. Till skillnad från vad som anges i promemorian anser regeringen att den nu föreslagna lagen inte bör vara subsidiär till kontroll enligt 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder. Även om skyddsintressena är liknande är de inte identiska, och det kan komma att göras en annan bedömning om vilka uppgifter som framgår av utdrag som visas upp för arbetsgivaren. Om någon kontrolleras enligt den obligatoriska ordningen i 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder bör det alltså också finnas en möjlighet att genomföra en kontroll enligt den nu föreslagna lagen.

I promemorian föreslås att lagen ska benämnas lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning. Regeringen anser att lagen bör ges en mer koncis benämning. Den bör benämnas lagen om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning.

I likhet med vad som gäller i fråga om registerkontroll av personer som ska arbeta med andra skyddsvärda grupper bör rätten att göra kontroller inkludera i vart fall uppgifter ur belastningsregistret. En sådan rätt till kontroll bör begränsas till de uppgifter ur belastningsregistret som är relevanta för arbetsgivaren att få del av, dvs. det bör kopplas en brottskatalog som utformas utifrån lagens syfte och skyddsobjekt. En alltför snäv brottskatalog riskerar att göra lagen mindre ändamålsenlig. Med en alltför omfattande brottskatalog finns det emellertid risk för ett oproportionerligt ingrepp i den enskildes personliga integritet. Det tjänar inte heller arbetsgivarens syften som då får överskottsinformation att hantera.

I promemorian föreslås att utdraget ur belastningsregistret ska innehålla uppgifter om vissa brottsbalksbrott i 3 kap. (brott mot liv och hälsa), 4 kap. (brott mot frihet och frid), 6 kap. (sexualbrott), 8 kap. (stöld, rån och andra tillgreppsbrott), 9 kap. (bedrägeri och annan oredlighet) samt 16 kap. (brott mot allmän ordning), om brottet har lett till annan påföljd än böter. Dessutom föreslås vissa brott i vapenlagen (1996:67), brott mot narkotikastrafflagen (1968:64) och lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor omfattas, om påföljden bestämts till annan påföljd än böter.

Flera remissinstanser anser att fler brott ska ingå i utdraget. Bland annat *Fremia* anser att även uppgifter om ringa stöld med böter som påföljd bör ingå i kontrollen. *Region Gotland* anser att uppgifter om ringa narkotikabrott och ekonomisk brottslighet bör framgå.

I likhet med vad som gäller för annan lagstiftning som rör registerkontroller bör den närmare utformningen av brottskatalogen regleras på lägre nivå än lag. De brott som i promemorian föreslås ska ingå i utdraget

bildar då en naturlig utgångspunkt, men det finns anledning att i linje med vad flera remissinstanser förordar överväga om ytterligare brott eller påföljder bör inkluderas.

I promemorian föreslås att registerkontrollen även ska omfatta vissa uppgifter ur misstankeregistret. Regeringen anser, liksom *Brottsförebyggande rådet*, att behovet av sådana kontroller behöver övervägas noggrant. Till skillnad från uppgifterna i belastningsregistret rör det sig i misstankeregistret om uppgifter om misstankar om brott som ännu inte har prövats av domstol. De uppgifterna är därför särskilt integritetskänsliga. Det är en grundläggande princip att var och en som blivit anklagad för brott ska betraktas som oskyldig till dess hans eller hennes skuld lagligen fastställts (se bland annat artikel 48 i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna). Samtidigt är det, som *Göteborgs kommun* framhåller, i flera fall otillräckligt med kontroller endast mot belastningsregistret. Att en arbetsgivare kan fatta beslut om anställning på ett relevant och tillräckligt faktaunderlag är viktigt.

I dag är det möjligt för vissa arbetsgivare att få tillgång till uppgifter ur misstankeregistret. Några få myndigheter har rätt att få ut fullständiga uppgifter (3 § förordningen om misstankeregister). Fler myndigheter har rätt till uppgift om misstanke om brott för vilket åtal har väckts (4 § förordningen om misstankeregister). Exempelvis regleras att en uppgift om misstanke om brott för vilket åtal har väckts ska lämnas ut om det begärs av bland annat en kommunal myndighet som beslutar om anställning av personal inom viss kommunal vårdverksamhet, i fråga om den som myndigheten avser att anställa eller anlita som uppdragstagare (4 § 6 förordningen om misstankeregister).

2007 års lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn ger arbetsgivare tillgång till uppgifter ur misstankeregistret. Skälen till det är att utsattheten hos barn på hem för vård eller boende (HVB) har ansetts så stor att skälen för en kontroll av även misstankeregistret har bedömts väga tyngre än skyddet för den personliga integriteten (prop. 2006/07:37 s. 15). Utdraget är begränsat till misstankar där åtal har väckts för de brott som ingår i brottskatalogen för utdraget ur belastningsregistret.

I promemorian görs bedömningen att samma skyddsaspekter som för ovan nämnda grupper gör sig gällande när det rör registerutdrag för anställning vid arbete med äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning. Regeringen delar den bedömningen. Till skillnad från *LO*, *TCO* och *SKPF Pensionärerna* anser regeringen alltså att övervägande skäl talar för att kontroller även ska få göras i misstanke-registret.

I promemorian förslås att utdraget ur misstankeregistret ska begränsas till uppgifter om åtal som väckts för de brott som ingår i utdraget ur belastningsregistret, vilket bland annat *Fremia* och *Sveriges Kommuner och Regioner* menar är ett väl avvägt förslag. Den närmare utformningen av vilka uppgifter som ska omfattas bör regleras i förordning.

I likhet med vad *SPF Seniorerna* framhåller anser regeringen att det är viktigt att registerkontroller kompletteras med annat brottsförebyggande arbete i kommunerna. Som framgår av avsnitt 4.4 är registerkontroller endast en del av de verktyg som arbetsgivaren bör använda för att minska risken för att vård- och omsorgstagare utsätts för brott.

5.2 Registerkontroll av personer som utför insatser i hemmet

Prop. 2025/26:61

Regeringens förslag

Kontroll av utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret ska få ske avseende den som erbjuds anställning för att utföra insatser i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning enligt socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade eller 12 kap. hälso- och sjukvårdslagen. Även den som erbjuds anställning för att utföra insatsen korttidsvistelse utanför hemmet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade ska omfattas av kontrollmöjligheten.

Registerkontrollen ska även omfatta den som tilldelas sådana uppgifter inom ramen för en pågående anställning, ett uppdrag eller praktiktjänstgöring.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian överensstämmer i sak med regeringens, men har en annan språklig och redaktionell utformning.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser instämmer i förslaget eller har inga synpunkter på det.

Ett antal remissinstanser anser att kretsen av de som omfattas av registerkontrollerna bör vara ännu vidare än vad promemorian föreslår. *Uppsala kommun* anser att även administratörer, måltidspersonal, lokalvårdare och larmoperatörer som befinner sig i den enskildes hem samt chaufförer och chefer bör omfattas. *Södertälje kommun* anser att samtliga tillsättningar av personal inom verksamhetsområdet äldre och personer med funktionsnedsättning ska ingå i kontrollen. *Intressegruppen för assistansberättigade* anser att samtliga insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade bör omfattas. Bland annat *Mälardalens universitet*, *Region Gotland*, *Sveriges Kommuner och Regioner*, *Trelleborgs kommun* och *Örebro universitet* framför att behovet av registerkontroll föreligger även vid verksamheter som inte sker i omsorgstagarens hem som exempelvis daglig verksamhet, fritidsverksamhet, träffpunktsverksamhet, ledsagarservice och kontaktperson. *Riksförbundet FUB* är positivt till att korttidsvistelse föreslås ingå.

Inspektionen för vård och omsorg, *Mälardalens universitet* och *Örebro universitet* anser att det är otydligt i vilken omfattning privata aktörer omfattas och förordar att även sådana aktörer inkluderas.

Diskrimineringsombudsmannen anser att det finns en risk för att lagen tillämpas på ett diskriminerande sätt och efterfrågar att det i lagtexten förtydligas att beslutet att kräva registerkontroll ska göras med utgångspunkt i den aktuella tjänsten eller uppdraget och inte utifrån vem som sökt jobbet. Även *Institutet för mänskliga rättigheter* efterfrågar ett sådant förtydligande.

Kommuner har det yttersta ansvaret för att enskilda får den hjälp och det stöd som behövs. Kommuner har också ett utpekad ansvar för särskilda grupper, bland annat äldre personer och personer med funktionsnedsättning. När insatser ges i hemmet saknas ofta insyn och kontroll av den som utför arbetet. Beroendeförhållandet mellan den som tar del av insatsen och den som utför insatsen är mer påtaglig än vid insatser som utförs utanför hemmet och skyddslösheten är mer framträdande. Dessa skyddsskäl gör sig gällande såväl vid insatser som utförs i den enskildes hem, till exempel hemtjänst eller kommunal hälso- och sjukvård i hemmet, som vid insatser i boenden som är att betrakta som den enskildes hem, till exempel särskild boendeform för äldre, bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning eller biståndsbedömda trygghetsboenden för äldre. Även i de fall då vistelsen kan vara mer tillfällig, som vid korttidsboende, föreligger starka skyddsskäl.

Äldre personer och personer med funktionsnedsättning har rätt att känna sig trygga när de släpper in personal från utförare av kommunal verksamhet i hemmet. Att äldre personer eller personer med funktionsnedsättning i behov av hjälp utsätts för brott i hemmet kan aldrig accepteras. Inte minst under den senaste tiden har exempel på brott som utövats mot dessa personer, som misshandel, sexuella övergrepp eller stöld i hemmet, uppdagats vilket gör det än tydligare att skyddsbehovet för dessa personer är stort och att fler åtgärder behöver vidtas för att motverka att detta inträffar. Det finns därför anledning att ställa särskilda krav på personal som utför vård och omsorg i hemmet åt äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning. Regeringen anser att möjligheten till registerkontroll bör omfatta alla insatser i hemmet åt äldre eller vuxna personer med funktionsnedsättning som en kommun ansvarar för.

Intressegruppen för assistansberättigade, Mälardalens universitet, Region Gotland, Sveriges Kommuner och Regioner, Trelleborgs kommun och Örebro universitet framhåller att behovet av registerkontroll föreligger även vid verksamheter som inte sker i hemmet, som exempelvis daglig verksamhet, fritidsverksamhet, träffpunktsverksamhet, ledsagar-service och kontaktperson utanför det egna hemmet. Även om det kan finnas en utsatthet även i dessa situationer anser regeringen att den inte är jämförbar med de insatser som utförs i hemmet. Behovet av registerkontroll väger därför inte lika tungt i fråga om insatser utanför hemmet och några sådana förslag lämnas inte i detta lagstiftningsprojekt. I sammanhanget är det dock värt att framhålla att registerkontroller i vissa fall även kommer att omfatta sådan personal eftersom det förekommer att samma personer utför insatser såväl i som utanför hemmet.

Kommunala insatser som riktar sig till äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning och som utförs i hemmet regleras i socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och 12 kap. hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Det bör därför framgå att insatser som sker med stöd av dessa lagar omfattas. Till skillnad från vad som anges i promemorian anser regeringen det dock inte nödvändigt att i lagen särskilt hänvisa till vissa utpekade bestämmelser i socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Vad gäller insatsen korttidsvistelse utanför det egna hemmet kan det ges i särskilt anordnade korttidshem, genom stödfamiljer eller i form av till exempel lägrvistelse (prop. 1992/93:59 s. 77). På korttidsvistelse kan den enskilde övernatta och det kan ske även under förhållandevis långa perioder. Det är vidare en insats som kan beviljas både till barn och vuxna. Om insatsen ges till barn medför det att registerkontroll alltid ska ske inför anställning med stöd av 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder. Skyddsbehovet vid korttidsvistelse liknar det som gäller för insatser i hemmet. I likhet med *Riksförbundet FUB* anser regeringen att omständigheten att personal som arbetar med insatsen korttidsboende i regel redan kommer att vara registerkontrollerad inte utgör ett bärande skäl för att exkludera insatsen i den nu föreslagna lagen. Insatsen korttidsvistelse bör därför omfattas av registerkontroll.

Enligt regeringen bör möjligheten till registerkontroll omfatta alla som rekryteras eller anlitas för att utföra insatser i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning. Möjligheten bör gälla oavsett anställningsform, vid både tillsvidareanställning och tidsbegränsad anställning.

Inspektionen för vård och omsorg, Mälardalens universitet och Örebro universitet efterfrågar ett förtydligande om huruvida privata utförare omfattas. Skyddsbehovet hos äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning är lika stort oavsett om vården eller tjänsterna utförs av kommunen eller en privat utförare. Många privata utförare som utför insatser i hemmet, såsom vård och omsorg, får uppdrag genom lagen om valfrihetsystem eller upphandlas genom lagen om offentlig upphandling. Även privata utförare bör därför omfattas av möjligheten till registerkontroll då huvudmannaansvaret för tjänsterna ligger på kommunen.

Även de som utför praktiktjänstgöring eller uppdrag bör omfattas av kontrollerna. En förutsättning för registerkontroll i dessa fall bör dock vara att uppdraget eller tjänstgöringen ska utföras av den enskilde som om han eller hon var anställd i verksamheten, dvs. det krävs att det är fråga om ett kontinuerligt uppdrag eller tjänstgöring och inte endast en tillfällig kontakt eller ett engångsuppdrag (jfr prop. 2009/10:176 s. 41).

Som anförs i avsnitt 4.4 ska kontrollen gälla inför en anställning eller liknande. För att skydda den enskildes integritet bör det endast vara den som faktiskt erbjuds en anställning eller tilldelas arbetsuppgifter inom ramen för en pågående anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring som ska få kontrolleras. Rätten för arbetsgivare eller uppdragsgivare att få del av uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret bör alltså inte gälla andra eventuella kandidater till anställningen eller uppdraget utan registerkontrollen bör vara det sista ledet i anställningsförfarandet. Ett erbjudande om anställning, uppdrag eller praktiktjänstgöring kan lämnas med förbehåll för att det inte vid registerkontrollen kommer fram något som visar att den enskilde är olämplig för den tilltänkta uppgiften (jfr prop. 1999/2000:123 s. 21 och prop. 2012/13:194 s. 29).

Det kan i vissa fall vara svårt att avgöra om det är fråga om en ny anställning eller inte hos samma arbetsgivare. Frågan bör dock inte lösas eller särregleras enbart för den nu föreslagna lagen. Om det handlar om en ny anställning eller inte får i stället bedömas utifrån det arbetsrättsliga regelverket.

Under en pågående anställning kan arbetsuppgifterna förändras utan att det är tal om en ny anställning enligt det arbetsrättsliga regelverket. Om en sådan ändring medför att en person tilldelas uppgifter som omfattas av den nu föreslagna lagen bör en registerkontroll kunna göras. Det skulle till exempel kunna röra sig om en person som tidigare endast arbetat med uppgifter utanför hemmet som sedan ska tilldelas arbetsuppgifter som medför att han eller hon ska utföra insatser även i hemmet. Utifrån vad som framkommer vid registerkontrollen får arbetsgivaren överväga om det är lämpligt att arbetstagaren tilldelas nya arbetsuppgifter som inbegriper insatser i hemmet.

Som framgår ovan ska registerkontrollen göras utifrån tjänstens utformning och de tilltänkta arbetsuppgifterna och inte utifrån den sökandes person. Till skillnad från *Diskrimineringsombudsmannen* anser regeringen att detta inte behöver uttryckligen framgå av lagtexten. I detta sammanhang finns det även skäl att framhålla kravet för det allmänna att iaktta saklighet och opartiskhet (1 kap. 9 § regeringsformen).

5.3 Personliga assistenter som anställs av en assistansberättigad ska omfattas av registerkontroll

Regeringens förslag

Den som beviljats personlig assistans och erbjuder någon en anställning som personlig assistent ska få begära att han eller hon visar upp ett registerutdrag.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian överensstämmer i sak med regeringens, men har en annan språklig utformning.

Remissinstanserna

Få remissinstanser uttalar sig särskilt om förslaget. *Intressegruppen för assistansberättigade* delar promemorians slutsats att både kommunala och statliga beslut om personlig assistans ska omfattas.

Skälen för regeringens förslag

Insatsen personlig assistans kan beviljas av en kommun i form av biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, eller av Försäkringskassan i form av assistansersättning. I de fall den enskilde anlitar en kommun eller en privat assistansanordnare för att utföra insatsen är det kommunen eller den privata assistansanordnaren som anställer de personliga assistenterna. Det kommer då att finnas en möjlighet att kontrollera utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret inför sådan anställning med stöd av den nu föreslagna lagen (se avsnitt 5.2).

Den enskilde kan även välja att själv agera arbetsgivare och anställa en personlig assistent. 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder innehåller en särskild reglering om att registerutdrag på begäran också ska lämnas i den situationen (2 § andra stycket). När regleringen infördes framhölls att personlig assistans är en insats där den enskildes självbestämmande är utgångspunkten. En viktig del är valfriheten när det gäller vem som ska vara personlig assistent samt att rekryteringen av personliga assistenter måste ske med stor omsorg (prop. 2009/10:176 s. 40 f.). Personer med behov av personlig assistans har ofta ett omfattande hjälpbehov och kan ha svårt att freda sig. De släpper in personliga assistenter i sina hem och befinner sig i en utsatt situation. De har rätt att känna sig trygga i hemmet och med de assistenter som anlitats för att hjälpa dem i deras vardag. Som anges i avsnitt 5.1 är det angeläget att fler åtgärder vidtas för att skydda denna grupp mot att utsättas för brott. Dessa skyddsskäl gör sig gällande även i situationen då den assistansberättigade själv agerar arbetsgivare och anställer personliga assistenter. Med hänsyn till detta bör det även finnas en möjlighet för den som själv anställer personliga assistenter att be om att ett registerutdrag visas upp av den som ska anställas som personlig assistent åt den assistansberättigade. En sådan bestämmelse bör därför föras in i den nya lagen.

Som utgångspunkt är det kommunen som beslutar om personlig assistans enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. I det fall den enskilde behöver hjälp med sina grundläggande behov i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan är det i stället Försäkringskassan som beslutar om assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken. I socialförsäkringsbalken finns bestämmelser om utbetalning och samverkan med kommunen. I likhet med *Intressegruppen för assistansberättigade* anser regeringen att det är lämpligt att i fråga om registerkontroll inte göra åtskillnad mellan statliga och kommunala beslut om personlig assistans.

I 51 kap. 2 § socialförsäkringsbalken anges att, om den personliga assistansen avser stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder, ska 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder tillämpas. För att regleringen ska bli heltäckande bör därför även en hänvisning till den nu föreslagna lagen införas där.

Regeringens förslag

En arbetsgivare eller uppdragsgivare ska få begära att den enskilde ska visa upp ett begränsat utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret. En enskild ska därför ha rätt att få ett sådant begränsat registerutdrag om sig själv.

Den som begär att ett registerutdrag ska visas upp ska inte få dokumentera en kontroll på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

Registerutdraget ska inte få vara äldre än sex månader när det visas upp.

Promemorians förslag

Förslagen i promemorian överensstämmer i sak med regeringens, men har en annan språklig utformning när det gäller bestämmelsen om tidsgräns för registerutdraget.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser instämmer i förslaget eller har inga invändningar mot det.

Motala kommun anser att arbetsgivare bör ges en rätt att själva hämta in registerutdrag. *Almega Vårdföretagarna* anser, i likhet med *Södertälje kommun*, att arbetsgivare bör få spara utdragen under hela anställningens löptid. *Uppsala kommun* efterfrågar vägledning för att underlätta bedömningen och tolkningen av registerutdragens äkthet och *Almega Vårdföretagarna* lyfter risken med manipulation av utdragen.

Skälen för regeringens förslag

En registerkontroll kan ske antingen genom att en arbetsgivare eller uppdragsgivare begär uppgifter ur belastningsregistret och misstankeregistret från Polismyndigheten, eller genom att det begärs av den enskilde att få ett utdrag ur registret. En ordning som innebär att den enskilde själv inhämtar registerutdrag från Polismyndigheten anses vara en mindre integritetskränkning eftersom den enskilde då har kännedom över vilka uppgifter som arbetsgivaren eller uppdragsgivaren får del av. Vidare får den enskilde också möjlighet att avbryta anställnings- eller uppdragsprocessen efter inhämtandet av utdraget. Även om det kan innebära, som *Motala kommun* lyfter, att vissa arbetssökande inte tar sig tid att inhämta utdrag utan i stället söker sig till andra arbetsgivare, anser regeringen att integritetsvinsterna med den ordningen överväger sådana olägenheter.

Frågan är därefter om det bör krävas av den enskilde att registerutdraget lämnas in till arbetsgivaren eller uppdragsgivaren. En sådan ordning gäller enligt 2007 års lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn och 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder. Dessa lagar föreskriver dock

en obligatorisk registerkontroll, vilket medför tillsyn av verksamheten. I promemorian föreslås en möjlighet för kommuner att begära registerkontroll, vilket inte innebär att frågan om tillsyn aktualiseras på samma sätt som vid obligatoriska kontroller. En ordning när utdrag endast visas upp minskar vidare risken för spridning av uppgifterna i belastningsregistret och misstankeregistret. Den överensstämmer med den ordning som i dag gäller enligt 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och skollagen. Regeringen anser att det mot denna bakgrund är tillräckligt att den enskilde visar upp utdraget. Att utdraget ska visas upp innebär att arbetsgivaren tar del av innehållet.

I avsnitt 5.1 gör regeringen bedömningen att vilka brott, påföljder och misstankar som ska framgå ur utdraget ska regleras i förordning. För att en enskild ska ha möjlighet att begära ett begränsat utdrag om sig själv behöver en hänvisning till den nya lagen tas in i 9 § andra stycket lagen om belastningsregister och 8 a § lagen om misstankeregister. Hänvisningarna innebär även att regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett utdrag ska innehålla.

I likhet med promemorian anser regeringen att arbetsgivaren eller uppdragsgivaren endast ska få dokumentera att ett utdrag har visats upp. Det gäller i dag enligt 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och skollagen, och den ordningen bedöms lämplig även i detta fall. Det innebär att utdragets eventuella innehåll inte får antecknas. Detta stärker integritetsskyddet för den enskilde genom att bidra till att minska risken för spridning av uppgifterna. Att en arbetsgivare tar del av innehållet i registerutdraget och antecknar att ett registerutdrag har visats upp utan att något om innehållet i utdraget noteras, har inte ansetts innebära en behandling av uppgifter om lagöverträdelse enligt artikel 10 i dataskyddsförordningen (se till exempel prop. 2020/21:152 s. 40 f.).

När det gäller de synpunkter som *Almega Vårdföretagarna* och *Uppsala kommun* framför om registerutdragets tillförlitlighet finns det skäl att framhålla att Polismyndigheten har en e-tjänst där arbetsgivare kan kontrollera om ett digitalt utdrag är äkta och utfärdat av Polismyndigheten. Eftersom utdraget endast ska få visas upp för arbetsgivaren blir det inte aktuellt för arbetsgivaren att bevara en kopia av registerutdraget, som *Almega Vårdföretagarna* och *Södertälje kommun* efterfrågar.

Eftersom utdraget inte kommer att ges in till arbetsgivaren eller förvaras där finns det inte heller något behov av ändrade regler om sekretess eller tystnadsplikt.

När det gäller hur gammalt utdraget bör få vara när det visas upp kan det konstateras att olika tidsgränser förekommer i andra registerkontrollar, från sex månader till ett år. Kravet på aktualitet tillgodoses bäst genom en kortare tidsgräns. Det gäller särskilt för uppgifter i misstankeregistret, som föreslås ingå i registerutdraget (se avsnitt 5.1). En tidsgräns om ett år riskerar att leda till att uppgifter som varit registrerade i upp till ett år inte kommer arbetsgivaren till del. Å andra sidan kan en kortare tidsgräns medföra en större administrativ börda för såväl den arbetssökande som kan behöva begära ut utdrag oftare, som för Polismyndigheten som ska administrera begäran om utdrag. Det är angeläget att uppgifterna i utdraget inte är alltför inaktuella. Regeringen anser att en rimlig tid är sex månader. Samma tidsgräns finns redan i 2007 års lag om registerkontroll av personal

vid vissa boenden som tar emot barn. I sammanhanget finns det skäl att påpeka att Polismyndighetens hantering till övervägande del är digital och därför inte kan väntas bli alltför belastande för myndigheten.

Arbetsdomstolen angav i sitt remissvar över betänkandet Belastningsregisterkontroll i arbetslivet – behovet av utökat författningsstöd (SOU 2019:19) att det bör övervägas att utforma bestämmelsen om utdragets ålder som en rekommendation riktad till den som begär att utdraget visas upp, bland annat med beaktande av att det är tal om en fakultativ reglering som inte är förenad med några sanktioner. Promemorian utformar sitt förslag utifrån detta och föreslår att den som begär att ett utdrag ska visas upp bör kräva att utdraget inte är äldre än sex månader.

I lagrådsremissen föreslås att ett registerutdrag som visas upp inte får vara äldre än sex månader. *Lagrådet* menar att det måste antas att avsikten med bestämmelsen är att ge kommunen lagstöd för att kunna begära att utdrag som visas upp inte är äldre än så. Detta skulle enligt *Lagrådet* bättre komma till uttryck om tidsbegränsningen kopplas samman med kommunernas rätt att begära ett registerutdrag, så att kommunen ska ha rätt att begära ett utdrag som inte är äldre än sex månader.

Syftet med att reglera en tidsgräns för registerutdrag är att säkerställa att det finns ett aktuellt underlag i anställningsärendet. Arbetsgivare och uppdragsgivare ges rätt att begära att ett registerutdrag visas upp. Ett sådant utdrag får inte vara äldre än sex månader. Enligt regeringen kan *Lagrådets* förslag till utformning uppfattas som att det blir upp till arbetsgivaren eller uppdragsgivaren att i varje enskilt fall ta ställning till hur gammalt utdraget som ska begäras får vara, och det begränsar inte heller utrymmet att godta ett annat utdrag. Detta innebär en otydlighet som kan leda till oönskade skillnader i den praktiska tillämpningen och till en ökad administrativ börda. Regeringen anser att den lydelse som föreslås i lagrådsremissen när det gäller tidsgränsen för utdraget är mer ändamålsenlig. Det är då tydligt för både arbetsgivare och arbetssökande vilka förutsättningar som gäller och när förutsättningarna är uppfyllda. En liknande ordning gäller redan i dag enligt 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, som även den är fakultativ. Det har inte framkommit att den regleringen är svår att tillämpa. Det bör därför i lagen anges att ett registerutdrag som visas upp inte får vara äldre än sex månader.

6 Utökade registerkontroller inför arbete med barn

6.1 Behovet av en översyn

Nuvarande möjligheter till registerkontroll

Det finns i dag flera olika regleringar om registerkontroller för de som ska arbeta med barn. I detta lagstiftningsärende behandlas vissa frågor som rör registerkontroll enligt 2013 års lag om registerkontroll av personer som

ska arbeta med barn och 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder. Därutöver finns det regler om registerkontroll i både skollagen och 2007 års lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn.

2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn tillkom som ett led i genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/93/EU av den 13 december 2011 om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF. Enligt artikel 10.2 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att arbetsgivare, vid rekrytering till verksamheter som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn, har rätt att få information om fällande domar för brott som direktivet omfattar. Arbetsgivarna ska få informationen på lämpligt sätt, såsom tillgång på begäran eller via den berörda personen. Det närmare sättet för hur informationen ska överlämnas och det exakta innehållet i informationen får fastställas i nationell rätt (se beaktandesats 40 och prop. 2012/13:194 s. 13 och 23). Lagen ger arbetsgivare rätt, men inte skyldighet, att begära att den som ska anställas visar upp ett utdrag ur belastningsregistret (1 §). Registerutdraget får inte vara äldre än ett år (4 §). Det pågår för närvarande förhandlingar i EU om revidering av 2011 års direktiv.

Utdraget ur belastningsregistret enligt 2013 års lag är begränsat till vissa brott. Vid införandet av lagen ansåg regeringen att direktivets krav på brott borde inkludera i vart fall samtliga sexualbrott samt barnpornografibrott. Det överläts på regeringen att reglera detta och då närmare överväga vilka brott som därutöver skulle omfattas (se prop. 2012/13:194 s. 39). Utdraget inkluderar i dag mord, dråp, grov misshandel, människorov, sexualbrott, grovt rån, och barnpornografibrott (22 § sjätte stycket förordningen om belastningsregister). Lagen ger i dag ingen möjlighet till kontroll av misstankeregistret.

Som framgår ovan gäller direktivets krav på tillgång till registeruppgifter vid arbete som innefattar direkta och regelbundna kontakter med barn. Med barn avses varje person under 18 år (artikel 2.a). Vad som avses med direkta och regelbundna kontakter får fastställas i enlighet med nationell lagstiftning. I samband med lagens införande gjorde regeringen vissa uttalanden om vilka typer av arbeten som enligt regeringens mening skulle inkluderas (se prop. 2012/13:194 s. 27 och 45).

Inom kommuner görs registerkontroller med stöd av lagen inom skilda verksamhetsområden, som kultur, fritid och socialtjänst. Lagen är dock inte begränsad till kommuner utan tillämpas vid anställningar även i staten, region, företag eller organisationer. Den träffar således även bland annat idrottsföreningar, trossamfund med barnverksamhet och scoutrörelsen.

2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder tillkom i syfte att skapa en heltäckande reglering av registerkontroll vid arbete med barn med funktionsnedsättning, som ansågs vara en särskilt skyddsbehövande grupp. Syftet med registerkontrollerna är främst att minska risken för övergrepp (se prop. 2009/10:176 s. 38 och 41). Lagen riktar sig mot den som enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade bedriver verksamhet som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder. En sådan verksamhetsutövare får inte anställa någon utan att först kontrollera ett

belastningsregisterutdrag, dvs. registerkontrollen är obligatorisk (1 §). Regeringen uttalade vid lagens tillkomst att det handlar om barn som är beroende av insatser för att ha möjlighet att kunna leva som andra samt att många av insatserna utförs i barnets hemmiljö, den plats där barnet ska kunna känna särskild trygghet. Eftersom samhället beslutar om och i många fall också tillhandahåller insatserna, har samhället ett särskilt ansvar för att insatserna är säkra och trygga (se prop. 2009/10:176 s. 38).

Utdraget ur belastningsregistret är begränsat till vissa brott. Vid lagens införande bedömde regeringen att de brott som bör omfattas motsvarar de brott som kontrolleras enligt den nu upphävda lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och barnomsorg. Regeringen bemyndigades att meddela föreskrifter om innehållet i registerutdragen (se prop. 2009/10:176 s. 42). Utdraget inkluderar i dag mord, dråp, grov misshandel, människorov, sexualbrott, grovt rån och barnpornografibrott (22 § femte stycket förordningen om belastningsregister). Brottskatalogen är alltså likalydande med den som gäller för 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Lagen ger i dag ingen möjlighet till kontroll av misstankeregistret.

Kommunen är huvudman för merparten av den verksamhet som regleras i lagen om stöd och service till funktionshindrade. Den lagen ger rätt till flera former av insatser, till exempel biträde av personlig assistent, ledsagarservice och boende i familjehem alternativt bostad med särskild service.

En översyn behövs

Både 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder har tillkommit med det huvudsakliga syftet att skydda barn från att utsättas för övergrepp och andra brott. Detta syfte gör sig fortfarande gällande. Utöver att regeringen nyligen har föreslagit att bristande registerkontroll enligt bland annat 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder ska kunna leda till sanktionsavgift (se prop. 2025/26:15), har regleringen inte setts över på många år. För att säkerställa att regleringen är aktuell och fortfarande kan möta det ursprungliga behovet att skydda barn från att utsättas för övergrepp och andra brott behöver regleringen även i andra avseenden ses över.

Regeringen konstaterar att det grova våldet i Sverige har ökat de senaste åren. Dödligt våld med skjutvapen har ökat kraftigt i Sverige sedan början av 2010-talet. Den eskalerande våldsspiralen resulterade 2022 i ytterligare en markant ökning av antalet dödade till följd av skjutvapenvåld, från redan höga nivåer. Antalet konstaterade fall av dödligt våld med skjutvapen per år mer än tredubblades mellan 2011 och 2022, från 17 till 63 fall. Under 2023 och 2024 har utvecklingen gått åt rätt håll men är fortsatt på höga nivåer. Antalet sprängningar har enligt Polismyndighetens uppgifter samtidigt ökat, från 90 detonationer 2022 till 149 detonationer 2023. Under 2024 gick antalet detonationer ned något men ligger kvar på en hög nivå. Brottsligheten i de kriminella miljöerna är inte begränsad till skjutvapenvåld och sprängningar. Även andra allvarliga brott är vanligt förekommande, däribland narkotikabrott och välfärdsbrott som utgör en

betydande inkomstkälla för de kriminella nätverken. Den organiserade brottslighetens huvudsakliga drivkraft utgörs av ekonomisk vinning. Våldskapitalet används som påtryckningsmedel i samband med vinningsbrott som innefattar våld eller hot, som rån och utpressning, och utgör grunden för den negativa lokala påverkan som kriminella nätverk har, med en tystnadskultur som följd.

Kommuner har en viktig roll i det lokala brottsförebyggande arbetet, inklusive en roll i arbetet med att bryta rekrytering till och socialisering in i kriminella nätverk, att förhindra att barn och unga involveras och utnyttjas i kriminalitet och att stödja individer som vill lämna kriminaliteten bakom sig (se regeringens skrivelse Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet, skr. 2023/24:68 s. 3 och 7). Barn och ungas delaktighet i kriminella nätverk utgör en avgörande utmaning för rättsväsendets arbete mot organiserad brottslighet samtidigt som deras utsatthet inom de kriminella nätverken är ett betydande samhällsproblem. Inflödet av barn och unga i kriminalitet drivs primärt fram inom ramen för expansiva narkotikadistributionskedjor där en kontinuerlig nyrekrytering är en del av affärsmodellen. Barn och unga är efterfrågade i en snabbväxande narkotikahandel, eftersom de ofta får mindre i ersättning för att utföra uppdrag än andra personer, mer benägna att ta risker samt bidrar till att stärka nätverkens territoriella förankring. De strategier som används för att involvera barn och unga i kriminella nätverk liknar i vissa avseenden grooming för sexuella ändamål och människohandel, på så sätt att grooming innebär att en person stegvis skapar förutsättningar för en kontakt och bygger upp en social relation för att möjliggöra ett utnyttjande under en längre tid (Brå, 2023:13 s. 90 och 93). Regeringen har tidigare framhållit risken för att allt yngre personer rekryteras och involveras i kriminella sammanhang. Unga utnyttjas och används för riskfyllda uppdrag som gatuförsäljning av narkotika eller transport av vapen, men även för grova våldsdåd (se prop. 2022/23:53 s. 79).

Den synnerligen allvarliga och omfattande brottslighet som nu pågår i samhället är systemhotande. Staten har ett ansvar för att upprätthålla rättstryggheten för enskilda. I det ansvaret ligger att säkerställa att det finns en väl fungerande och effektiv brottsbekämpning. Det handlar också om att skydda barn och unga mot att dras in i brottslighet. Inte minst de senaste årens utveckling har tydligt visat att den organiserade brottsligheten, till exempel kriminella nätverk, inte drar sig för att utnyttja barn och unga. Det grova våldet kryper längre ner i åldrarna med allt yngre som både gärningspersoner och brottsoffer. Det är en oacceptabel utveckling och det krävs åtgärder från flera håll för att komma till rätta med problematiken och skydda barnen från dessa kriminella influenser och miljöer.

Regeringen bedriver ett aktivt arbete för att förebygga att barn och unga involveras i brottslighet, varav flera beskrivs i skrivelsen Barriärer mot brott – en brottsförebyggande strategi. Regeringen har bland annat i november 2023 inrättat en ny samverkansstruktur för myndigheter för att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet med koppling till kriminella nätverk (Ju2023/02529). Vidare har regeringen i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 avsnitt 6.5) särskilt satsat på det brottsförebyggande arbetet för barn och unga med till exempel en riktad satsning till kommunerna under perioden 2025–2028.

Regeringen har även i januari 2025 gett i uppdrag till Brottsförebyggande rådet respektive Totalförsvarets forskningsinstitut att öka kunskapen om hur kriminella gäng rekryterar barn och unga i digitala miljöer och föreslå åtgärder som kan motverka och förebygga detta (Ju2025/00155 och Ju2025/00157). Sedan 2020 har flera nya gärningar kriminaliserats med det gemensamma syftet att skydda barn mot utsatthet, såsom barnnäktenskapsbrott (4 kap. 4 c § brottsbalken), barnfridsbrott (4 kap. 3 § brottsbalken) och involverande av en underårig i brottslighet (16 kap. 5 a § brottsbalken).

Även risken för att barn och unga radikaliseras och rekryteras till våldsbejakande extremism och terrorism behöver tas på allvar vid rekrytering av personer som ska arbeta med barn (se bland annat regeringens nationella strategi mot våldsbejakande extremism och terrorism, skr. 2023/24:56).

Sedan registerkontrollerna infördes har även vissa gärningar som rör barn och unga kriminaliserats i syfte att skydda dessa grupper, och samhället har förändrats till följd av bland annat den organiserade brottsligheten. I likhet med promemorian anser regeringen att det därför finns behov av att i vissa fall utöka registerkontrollerna för de som arbetar med barn (se även avsnitt 4.4). Syftet är att skydda barn dels mot att utsättas för brott och övergrepp, dels mot att involveras i brottslighet.

6.2 Registerkontrollen inför arbete med barn utökas

Regeringens förslag

Registerkontrollen som sker med stöd av lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder ska utökas på så sätt att registerkontrollen även ska omfatta uppgifter i misstankeregistret.

Registerutdragen ska inte vara äldre än sex månader när de visas upp.

Regeringens bedömning

Det bör i förordning anges vilka brott, påföljder och misstankar som ska framgå av utdraget ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Promemorians förslag

Förslagen i promemorian överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser, bland annat *Salems* och *Umeå kommuner*, är positiva till förslagen eller har inga synpunkter på dem. *Mälardalens universitet*, som instämmer i promemorians förslag, anser att registerkontroller även bör göras vid arbete med personer med funktionsnedsättning, oavsett ålder.

Brottsförebyggande rådet, som i stort tillstyrker förslagen, pekar på att tillgången till misstankeregistret är en långtgående åtgärd som nogra bör övervägas. *LO* och *TCO* avstyrker förslaget om kontroll av misstankeregistret. *Akademikerförbundet SSR* anser att förslaget i den delen bör tidsbegränsas. Några remissinstanser, såsom *Barnombudsmannen*, *Sveriges Kommuner och Regioner*, *Sveriges Lärare*, *Södertälje kommun* och *Vision*, har synpunkter på vilka brott som bör omfattas av registerutdraget.

Barnombudsmannen anser att det för vissa sexualbrott bör införas ett förbud mot att anställa en person som har begått sådana brott.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Kontrollen bör omfatta även misstankeregistret

Som konstateras i avsnitt 6.1 finns det behov av att utöka registerkontrollen av de som ska arbeta med barn. När det gäller på vilket sätt registerkontrollerna bör utökas lämnas i promemorian förslag om att kontroll av misstankeregistret ska få ske. Sådana uppgifter anses mer integritetskänsliga än uppgifter som finns i belastningsregistret och tillgången till misstankeregistret är därför mer begränsad än tillgången till belastningsregistret. Som *Brottsförebyggande rådet* framhåller är en kontroll av uppgifterna i misstankeregistret en långtgående åtgärd som nogra behöver övervägas. I dag gäller att uppgift om misstanke om brott för vilket åtal har väckts lämnas ut om det begärs av bland annat en statlig eller kommunal myndighet som beslutar om anställning av personal inom viss vårdverksamhet (4 § 6 förordningen om misstankeregister). Även 2007 års lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn ger arbetsgivare tillgång till vissa uppgifter ur misstankeregistret. En utredare har nyligen även föreslagit att uppgifter ur misstankeregistret ska ingå vid registerkontroll enligt skollagen (U2025/01126). Förslaget bereds i Regeringskansliet. En liknande ordning föreslås gälla för personer som ska arbeta med äldre personer och vuxna personer med funktionsnedsättning i hemmet (se avsnitt 5.1).

Flera av de överväganden som görs i samband med de nu angivna förslagen gör sig gällande även för de som ska arbeta med barn och barn med funktionshinder. Om en kontroll endast görs av uppgifter i belastningsregistret finns det en risk för att arbetsgivaren inte får del av relevanta uppgifter om misstankor om brott. Till skillnad från *LO* och *TCO* anser regeringen att det utifrån de skäl som anges i avsnitt 5.1 och 6.1, och särskilt med tanke på värdet av att skydda barn mot att dras in i brottslighet eller utsättas för övergrepp, är motiverat att inför anställning möjliggöra kontroll av misstankeregistret även när det gäller de som ska utföra vissa insatser åt barn med funktionshinder och de som ska arbeta med barn. Dessa lagar bör därför ändras så att det framgår att en kontroll enligt respektive lag även omfattar utdrag ur misstankeregistret. Det bör även införas bestämmelser i lagen om misstankeregister som tydliggör att en enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret. Till skillnad från *Akademikerförbundet SSR* anser regeringen att det inte framkommit skäl som motiverar att regleringen tidsbegränsas.

I fråga om hur länge ett utdrag kan användas gäller i dag en gräns på ett år för utdrag ur belastningsregistret enligt både 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder. I förarbetena som ligger till grund för 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn gör regeringen bedömningen att registerutdraget inte bör vara äldre än ett år (prop. 2012/13:194 s. 30). Denna reglering infördes dock för mer än tio år sedan och samhällsutvecklingen innebär att det finns skäl att ompröva detta ställningstagande. Olika tidsgränser förekommer numera i dessa sammanhang. I 2007 års lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn anges att utdraget ska vara högst sex månader gammalt (1 § fjärde stycket). Den tidsgränsen sattes mot bakgrund av att registerkontrollen även inkluderar misstankeregistret med uppgift om brott för vilka åtal väckts men där dom ännu inte meddelats. Detta medför att uppgifterna i utdragen snabbt blir föråldrade. För att utdragen ska kunna behålla sin aktualitet gjordes bedömningen att utdraget inte ska tillåtas vara äldre än sex månader (prop. 2006/07:37 s. 20). Samma skäl gör sig enligt regeringen gällande i det nu aktuella avseendet. Förändringar av uppgifterna i misstankeregistret kan av naturliga skäl ske snabbare än i belastningsregistret. Behovet av aktualitet är här av den anledningen än mer framträdande.

Vad gäller utdrag ur belastningsregistret är det enligt regeringens mening som utgångspunkt önskvärt att samma tidsgräns som för misstankeregistret ska gälla. Regeringen anser att behovet av att få tillgång till ett aktuellt underlag för den som avser att erbjuda en anställning eller uppdrag som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, respektive utförande av insatser åt barn med funktionshinder, väger tyngre än den administrativa börda som en kortare tidsgräns innebär. Sex månader framstår i sammanhanget som väl avvägt och är heller inte en orimligt kort tid. Eftersom den enskilde behåller utdraget efter att det uppvisats, respektive kan begära att originalet ska återlämnas, behöver personen som mest hämta ut två utdrag per år. När det gäller vilken påverkan detta kan få på Polismyndigheten har det framkommit att hanteringen till övervägande del är digital. Inte heller av den anledningen finns det därför vägande skäl att sätta en längre tidsgräns än sex månader. Tidsgränsen för hur gammalt ett utdrag får vara ska därför ändras till inte äldre än sex månader.

Vilka brott, påföljder och misstankar om brott som bör framgå av utdragen

För både 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder gäller att utdrag ur belastningsregistret visar vissa utvalda brott. Detta regleras i förordningen om belastningsregister. I fråga om 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder gjordes vid införandet av lagen uttalanden av regeringen i propositionen om vilka brott som skulle ingå. Brotten angavs till de som motsvarande dåvarande lagen (1998:620) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och barnomsorg, dvs. vissa brott mot liv och hälsa, människorov, sexualbrott, grovt

rån och barnpornografibrott (prop. 2009/10:176 s. 42). Denna bedömning gjordes för drygt 15 år sedan. Sedan dess har samhällsutvecklingen och omvärldsläget gjort att flera nya brott har införts. Kontrollen som gäller inom skolväsendet har utökats och en utredning har lämnat förslag om ytterligare utökning (prop. 2023/24:79 s. 74 och 75 och U2025/01126). Regeringen gör därför nu bedömningen att det finns ett behov av att se över vilka brott som bör inkluderas i den kontroll av belastningsregistret som görs enligt 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder. Samma översyn bör även göras vad gäller 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

I promemorian föreslås att brottskatalogen för båda lagarna ska utökas med grovt barnfridsbrott, sabotage mot blåljusverksamhet, involverande av en underårig i brottslighet, brott mot narkotikastrafflagen, brott mot lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor, vissa brott mot vapenlagen, samt brott mot terroristbrottslagen (2022:666) eller motsvarande äldre lag. Vissa remissinstanser har synpunkter på förslaget och anser att fler brott ska ingå. *Barnombudsmannen* föreslår fler fridsbrott, till exempel olaga frihetsberövande och grov fridskränkning, samt brott mot förbud mot könsstympning av kvinnor, och *Sveriges Kommuner och Regioner* föreslår misshandel av normalgraden. *Sveriges Lärare* och *Vision* anser att det finns anledning att ifrågasätta behovet av att inkludera brottet sabotage mot blåljusverksamhet.

I fråga om utdrag ur misstankeregistret föreslås i promemorian att utdraget ska begränsas till uppgifter om åtal som väckts för de brott som ingår i utdraget ur belastningsregistret och att det bör regleras i förordningen om misstankeregister.

I likhet med vad som föreslås i promemorian bör de begränsningar som föreslås gälla för registerutdraget regleras på lägre författningsnivå än lag och regeringen kommer närmare överväga vilka brott, påföljder och misstankar om brott som ska ingå i utdraget vid framtagandet av förordningsbestämmelserna.

När det gäller Barnombudsmannens förslag att det bör införas ett förbud att anställa en person som begått vissa sexualbrott är det något som ligger utanför detta lagstiftningsärende. Med anledning av *Mälardalens universitets* synpunkt finns det skäl att framhålla att det i avsnitt 5 i detta lagstiftningsärende även lämnas förslag på registerkontroller vid visst arbete med vuxna personer med funktionsnedsättning i hemmet.

7 Registerkontroll för att skydda kommuners verksamhet

7.1 Det införs en möjlighet till registerkontroll

Regeringens förslag

Kommuner ska genom en ny lag få stöd för att genomföra registerkontroller vid anställning till vissa befattningar.

Lagen ska inte tillämpas om registerkontroll sker enligt någon annan lag.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås ett annat namn på lagen. Vidare utformas bestämmelsen om lagens förhållande till andra lagar på ett annat sätt.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser är positiva till förslaget eller har inga synpunkter på det. *Brottsförebyggande rådet* anser att det utgör ett bra komplement till andra säkerhetshöjande och förebyggande åtgärder som kommuner kan vidta. Ett par remissinstanser, bland annat *Enköpings* och *Helsingborgs kommuner*, anser att registerkontroller inte är tillräckliga för att förhindra infiltration och otillåten och otillbörlig påverkan.

Ett par remissinstanser, däribland *Göteborgs* och *Malmö kommuner* och *TCO*, efterfrågar ett förtydligande om hur den föreslagna lagen förhåller sig till säkerhetsskyddslagen och den kommande regleringen utifrån CER-direktivet. *Naturvetarna* anser att det i promemorian saknas tillräcklig information om lagens överlappning med säkerhetsskyddslagen och att bristen gör det svårt att bedöma om den föreslagna lagen behövs. *Integritetsskyddsmyndigheten* menar att de överlappande regelverken kan leda till tillämpningsvårigheter för kommuner, vilket försvårar att ge korrekt information om personuppgiftsbehandling.

Skälen för regeringens förslag

En väl fungerande kommunal verksamhet är av central betydelse för samhället. Kommuner fattar beslut i en rad olika frågor som berör enskilda. Som exempel kan nämnas frågor om ekonomiskt bistånd, omhändertagande av barn, tillståndsprövningar samt upphandlingar av varor och tjänster. Kommuner utövar även tillsyn över verksamheter. Sedan den 1 juli 2023 har kommuner även ett lagstadgat ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Samtidigt ställs kommuner, liksom samhället i stort, inför problemen som den organiserade brottsligheten innebär. Regeringen framhåller i skrivelsen *Motståndskraft och handlingskraft* – en nationell strategi mot organiserad brottslighet (skr. 2023/24:67) att en stor mängd aktörer, däribland kommuner, berörs av arbetet med att motverka möjligheten att berika sig på brott. Som ett mål i arbetet mot organiserad

brottslighet har regeringen angett att otillåten och otillbörlig påverkan inte ska få fäste i det svenska samhället. I arbetet mot målet ingår att värna integriteten i det offentliga beslutsfattandet och förebygga hot från insidan i form av insiders och infiltratörer. Det är enligt regeringen centralt att arbetsgivare har de verktyg som krävs för att kunna genomföra noggranna och säkra rekryteringsprocesser inom ramen för sitt ordinarie verksamhetsskydd.

Brotsförebyggande rådet drar i rapporten Möjliggörare för kriminella nätverk – Om möjliggörare i kommunal, statlig och privat sektor (Brå 2024:2) slutsatsen att många personer i kriminella nätverk tycks ha ett stort intresse av att ha s.k. möjliggörare, dvs. en person som missbrukar sin anställning eller sitt uppdrag i kommunal, statlig eller privat sektor till förmån för kriminella nätverk. Aktiviteten hos de påträffade möjliggörarna varierar stort, från att bistå vid ett fåtal tillfällen under en relativt begränsad tid, till att långsiktigt och frekvent hjälpa flera personer från olika kriminella nätverk.

I dag sker registerkontroll inför anställningar i kommuner som omfattas av säkerhetsskyddslagens tillämpningsområde, dvs. anställningar som innebär deltagande i säkerhetskänslig verksamhet. En ytterligare förutsättning för att sådan registerkontroll ska få ske är, som huvudregel, att personen i fråga är placerad i säkerhetsklass. Vidare har kommuner rätt att genomföra registerkontroller inför arbete med vissa särskilt skyddsbehövande eller utsatta grupper, till exempel inom skolväsendet och vid vissa andra arbeten med barn. Det finns dock inget författningsstöd för kommuner att göra registerkontroller vid anställningar som innebär arbetsuppgifter där det finns en risk för att kommunen eller den enskilde i den positionen kan utsättas för otillåten och otillbörlig påverkan som kan påverka kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag (se avsnitt 4.2).

Det finns inte underlag som visar att registerkontroller ensamt skulle vara tillräckligt som medel för att skydda kommuner från skadlig påverkan. Registerkontroller kan dock utgöra en del av flera åtgärder som är relevanta för att minska risken för otillåten och otillbörlig påverkan. Enligt regeringen är det utifrån samhällsutvecklingen och kommuners behov inte ett alternativ att underlåta att vidta några åtgärder för att stärka skyddet för kommuner. I syfte att kunna upprätthålla ett skydd för verksamheten bör det därför införas en möjlighet till registerkontroll vid vissa typer av anställningar som medför arbetsuppgifter varigenom kommuner eller den enskilde i den positionen kan utsättas för otillåten eller otillbörlig påverkan.

Som *Brotsförebyggande rådet* framhåller och i linje med vad *Enköpings* och *Helsingborgs kommuner* påpekar är registerkontroll endast ett komplement till andra säkerhetshöjande och förebyggande åtgärder som kan vidtas för att minska risken för infiltration och otillåten och otillbörlig påverkan.

Som nämnts tidigare här i avsnittet finns det redan i dag regler i säkerhetsskyddslagen som gäller för utövare av säkerhetskänslig verksamhet och som innebär att registerkontroller ska ske under vissa förutsättningar (3 kap. 13 och 14 §§ säkerhetsskyddslagen).

Vad gäller andra pågående lagstiftningsprojekt finns förslag om genomförandet i svensk rätt av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2557 av den 14 december 2022 om kritiska entiteters motståndskraft

och om upphävande av rådets direktiv 2008/114/EG (CER-direktivet). Med avseende på genomförandet av CER-direktivet har Utredningen om genomförande av NIS2- och CER-direktiven i betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster (SOU 2024:64) lämnat förslag om att kritiska verksamhetsutövare ska säkerställa att en person som deltar i verksamhet där deltagandet kan orsaka mer än ringa skada på en samhällsviktig tjänst, samt den som övervägs för rekrytering till sådan befattning, har genomgått en bakgrundskontroll och bedömts som lämplig för sådant deltagande. Syftet är att stärka kritiska verksamhetsutövarers motståndskraft och förmåga att tillhandahålla samhällsviktiga tjänster. Utredningens förslag gällande genomförandet av CER-direktivet bereds i Regeringskansliet.

Vidare finns det förslag från Leverantörskontrollutredningen om en samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter i betänkandet En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter (SOU 2023:43). Den samordnade registerkontrollen föreslås vara tillgänglig för aktörer som tillämpar upphandlingslagarna, valfrihetslagarna eller ersättningslagarna och för behöriga myndigheter från andra länder inom EU/EES-området. Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Regeringen har även den 11 september 2025 beslutat att ge en utredare i uppdrag att ta ett brett grepp om frågan om bakgrundskontroller, i syfte att ge både offentliga och privata arbetsgivare ändamålsenliga verktyg för att förebygga de risker som förekomsten av personer med brottsliga eller andra skadliga intentioner innebär för verksamheter. Uppdraget ska redovisas senast den 11 mars 2027 (dir. 2025:83).

Det skyddsområde för verksamheten som aktualiseras för kommuner skiljer sig från vad som omfattas av säkerhetsskyddslagens respektive det ovan nämnda EU-direktivets tillämpningsområde, även om det i viss mån kan förekomma viss överlappning. Överlappningen är dock inte av sådan omfattning att kommuners behov i detta sammanhang kan anses tillgodosett. Det är angeläget att kommuner så snart som möjligt ges fler verktyg än vad de har i dag. I likhet med promemorian anser regeringen att det bör införas en ny lag som reglerar registerkontrollerna i de nu aktuella fallen. Lagen ska benämnas lagen om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner.

Med anledning av synpunkterna från bland annat *Göteborgs* och *Malmö kommuner* samt TCO om förhållandet mellan den nu föreslagna lagen och den kontroll som ska göras enligt säkerhetsskyddslagen och den kommande regleringen utifrån CER-direktivet finns det skäl att framhålla att den nu föreslagna lagen ska ses som ett sätt att möta upp ett skyddsbehov med ett annat skyddsintresse än det som gör att säkerhetsskyddslagen blir tillämplig. Lagen ska alltså inte i någon del ersätta de krav som uppställs i säkerhetsskyddslagen.

På samma sätt bör det förhålla sig med den kontroll som föreslås i Utredningen om genomförande av NIS2- och CER-direktiven. Även den regleringen bör ges företräde framför den lag som föreslås här. Det finns även flertalet andra författningar som föreskriver registerkontroll som är tillämpliga inom kommunal verksamhet, och då i syfte att skydda enskilda, till exempel barn. Dessa registerkontroller är specifikt anpassade efter de på området aktuella skyddsvärdena och där även intrånget i den kontrollerades personliga integritet som kontrollen medför har beaktats. De registerkontrollerna bör därför ha företräde framför den nu föreslagna

lagen. I den nu föreslagna lagen bör det uttryckligen anges att den är subsidiär till registerkontroll som sker enligt annan författning. Prop. 2025/26:61

Som *Integritetsskyddsmyndigheten* framför kan de delvis överlappande regelverken innebära att kommuner behöver ta ställning till enligt vilket regelverk som registerkontrollen bör ske. Eftersom den nu föreslagna lagen ger kommuner möjlighet till kontroller och genom att den är subsidiär i förhållande till de registerkontroller som andra författningar ger utrymme till gör regeringen bedömningen att det dock inte bör leda till några tillämpningsproblem.

7.2 Registerkontrollen ska omfatta uppgifter ur belastningsregistret

Regeringens förslag Registerkontrollen ska omfatta uppgifter ur belastningsregistret.
Regeringens bedömning Regeringen bör i förordning ange vilka brott och påföljder som ska framgå av utdraget ur belastningsregistret.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian överensstämmer inte med regeringens förslag och bedömning. I promemorian föreslås en kontroll av belastningsregistret, misstankeregistret och sådana uppgifter som behandlas hos Säkerhetspolisen med stöd av vissa lagar, att myndigheten ska genomföra kontrollen och uppgifter lämnas ut till arbetsgivaren först efter en prövning av Registerkontrolldelegationen vid Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. I promemorian lämnas ett alternativt förslag som överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser, bland annat *Hultsfreds*, *Malmö*, *Södertälje* och *Örebro kommuner*, *Sveriges advokatsamfund*, *TCO* och *Vision* avstyrker eller har synpunkter på promemorians förslag om kontroll av Säkerhetspolisens register och hur systemet föreslås konstrueras. *Säkerhetspolisen* avstyrker förslaget bland annat utifrån att kontroller i myndighetens register inte är ändamålsenligt utifrån den problem- och hotbild som beskrivs i promemorian.

Polismyndigheten, som är positiv till promemorians förslag, anser att registerkontroller endast ger en begränsad bild av personens lämplighet och anser att en bredare inhämtning av information behöver genomföras, exempelvis kontroll av partner och ekonomiska förhållanden och en intervju utifrån ett säkerhetsskyddsperspektiv. Även *Helsingborgs* och *Nacka kommuner* anför att registerkontrollerna bör kompletteras med en säkerhetsintervju. *Södertälje kommun* efterfrågar en möjlighet att inhämta uppgifter från exempelvis Migrationsverket, Tullverket och Skatteverket.

De flesta remissinstanser uttalar sig inte särskilt om promemorians alternativa förslag. Säkerhetspolisen anser att det kan finnas skäl att gå fram med förslaget i avvaktan på hur en mer konsekvent reglering i frågor om bakgrundskontroller kan utformas.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Den organiserade brottsligheten har blivit en av vår tids stora utmaningar. I förlängningen hotas grundläggande värden såsom demokrati, rättssäkerhet och tillit mellan människor och mellan medborgare och stat. En stor mängd aktörer är aktiva i arbetet med att motverka möjligheten att berika sig på brott. Staten, regioner och kommuner beslutar om och betalar ut ekonomiskt stöd, utövar tillsyn, upphandlar varor och tjänster och bekämpar brott. Otillåten och otillbörlig påverkan måste motverkas. I det arbetet ingår att värna integriteten i det offentliga beslutsfattandet och förebygga hot från insidan i form av insiders och infiltratörer. Arbetsgivare behöver ha tillgång till ändamålsenliga verktyg för att kunna genomföra noggranna och säkra rekryteringsprocesser inom ramen för sitt verksamhetsskydd.

Promemorians förslag innebär en kontroll av belastningsregistret och misstankeregistret samt de uppgifter som behandlas hos Säkerhetspolisen med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område och lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. Vissa remissinstanser, bland annat *Helsingborgs* och *Nacka kommuner* och *Polismyndigheten* är positiva till förslaget samtidigt som de efterfrågar att fler kontroller ska kunna göras. Flera remissinstanser, till exempel *Malmö kommun* och *Sveriges advokatsamfund*, har synpunkter på hur systemet föreslås organiseras. För att komma åt problemen med otillåten och otillbörlig påverkan krävs omfattande åtgärder som riktar sig mot den organiserade brottsligheten. I det brottsbekämpande arbetet har främst andra myndigheter än Säkerhetspolisen en avgörande roll. Som *Säkerhetspolisen* påpekar saknar förslagen sådan bäring på nationell säkerhet att de kan sägas omfattas av Säkerhetspolisens uppdrag och ansvar, såsom det framgår av förordningen (2022:1719) med instruktion för Säkerhetspolisen och polislagen (1984:387) samt lagen om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. Säkerhetspolisens underrättelsesregister är anpassat efter myndighetens verksamhetsområden, såsom kontraspionage och kontraterror. Uppgifterna i dessa register saknar i regel koppling till den organiserade brottsligheten och i likhet med Säkerhetspolisen anser regeringen att det därför inte kan anses ändamålsenligt med kontroller av uppgifterna i dessa register utifrån den problembild som nu är aktuell. Uppgifter som kommer från Säkerhetspolisens register, och som lämnas ut som del av ett registerkontrollutfall, skulle även regelmässigt vara säkerhetsskyddsklassificerade och således inte kunna hanteras av kommuner utan krav på säkerhetsskydd. Detta har inte tillräckligt utförligt analyserats i promemorian. Även flera andra remissinstanser är kritiska mot förslaget. Exempelvis pekar *Hultsfreds kommun* på risken för en långdragen process. Andra remissinstanser, som *TCO*, framhåller det stora integritetsintrång som promemorians förslag innebär. Regeringen anser därför, i likhet med bland annat Säkerhetspolisen, att promemorians

förslag i denna del inte bör genomföras. I stället anser regeringen att det finns skäl att gå vidare med promemorians alternativa förslag. Förslaget innebär att en kontroll ska göras av belastningsregistret och motiveras i promemorian med att det finns anledning att kontrollen så långt det är möjligt ska motsvara den kontroll som föreslås enligt CER-direktivet. I promemorian föreslås att ett begränsat utdrag ur belastningsregistret ska visas upp. Utöver att det överensstämmer med den föreslagna bakgrunds-kontrollen enligt CER-direktivet ligger en sådan lösning även i linje med andra regleringar om registerkontroll. Regeringen anser därför att kontrollen ska innefatta en kontroll av belastningsregistret. Eftersom regeringen inte bedömer promemorians huvudsakliga förslag som lämpligt saknas det förutsättningar att, som *Danderyds kommun* föreslår, kombinera de två förslagen.

I promemorian föreslås att utdraget ur belastningsregistret genom förordning ska begränsas till uppgifter om domar, beslut eller straffföreläggande där någon annan påföljd än böter har dömts ut, samt uppgift om vissa bötesbrott. Regeringen instämmer i att detta bör regleras på förordningsnivå. Närmare överväganden om utdragets innehåll görs därför inte i denna proposition.

7.3 Ledande befattningar ska omfattas av registerkontroll

Regeringens förslag

En kommun ska få begära att ett utdrag ur belastningsregistret visas upp av den som erbjuder en anställning till en ledande befattning eller annan befattning som är av väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag.

Detsamma ska gälla för kommunalförbund och kommunala bolag, stiftelser och föreningar.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian används begreppet kritiska befattningar för att beskriva den krets som kan registerkontrolleras. I promemorian föreslås att det av lagtexten ska framgå att det särskilt ska beaktas om befattningens funktion eller befogenheter kan orsaka en betydande skada. Vidare föreslås inte uttryckligen att kommunalförbund inkluderas. Förslagen i promemorian har även en delvis annan språklig utformning.

Remissinstanserna

Flera remissinstanser instämmer i förslaget eller har inga synpunkter på det.

TCO och *Vision* avstyrker förslaget, bland annat för att den föreslagna regleringen anses ge kommuner ett stort utrymme för skönsrättsliga bedömningar.

Några remissinstanser, bland annat *Brottsförebyggande rådet*, *Sveriges Kommuner och Regioner* och flertalet kommuner, efterfrågar vägledning om vad som avses med de av promemorian föreslagna uttrycken kritiska befattningar och betydande skada. *Kammarrätten i Sundsvall* och *Socialstyrelsen* anser att det utan sådan vägledning finns en risk för att olika bedömningar görs av olika kommuner. Bland annat *Sveriges advokatsamfund* och *Uppsala kommun* anser att fler befattningar än vad som föreslås bör omfattas, till exempel handläggare. *Kammarrätten i Sundsvall* ifrågasätter om alla befattningar i chefsställning eller befattningar som avser rekrytering kan anses vara kritiska. *Saco* och *Sveriges Ingenjörer* anser att den aktuella regleringen förutsätter att det endast är ett mycket begränsat antal befattningar i en kommun som kan anses vara kritiska och efterfrågar ett sådant förtydligande. Några remissinstanser, bland annat *Göteborgs* och *Örebro kommuner* och *Region Gotland*, anser att fler än anställda i kommuner bör omfattas som exempelvis konsulter, anställda vid bemanningsföretag och praktikanter. *Saco* framhåller vikten av att endast slutkandidaten kontrolleras.

Ekobrottsmyndigheten och *Enköpings kommun* föreslår en lagstadgad skyldighet för kommuner att kartlägga och analysera sina skyddsvärden och fastställa vilka befattningar som är kritiska.

Sveriges Kommuner och Regioner och *Örebro universitet* anser att det är oklart vad som menas med kommunala bolag, stiftelser och föreningar. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* och *Sveriges Kommuner och Regioner* anser att det bör förtydligas om kommunalförbund omfattas och att även regioner bör ges möjlighet till registerkontroll för motsvarande tjänster. *Svenskt Näringsliv* anser att det är en brist att privata utförare av kommunala angelägenheter inte omfattas. *Region Gotland* efterfrågar en nyansering av resonemanget beträffande förtroendevalda.

Skälen för regeringens förslag

Registerkontroll vid ledande befattningar i kommuner

I avsnitt 7.1 föreslås att kontroll mot belastningsregistret ska få göras för viss personal och som framgår av avsnitt 4.4 bör användningen av registerkontroll grundas på behovet för den aktuella anställningen eller befattningen. I likhet med promemorian anser regeringen att det i detta fall handlar om att registerkontroller bör ingå som ett led i att upprätthålla ett skydd för kommunens verksamhet och i förlängningen för dess förmåga eller möjlighet att utföra sitt uppdrag. Möjligheten till registerkontroll bör därför ges inför anställningar till sådana befattningar som ger möjlighet att särskilt kunna påverka eller utöva inflytande över verksamheten i ett större perspektiv, och i förlängningen kommunens möjlighet att utföra sitt uppdrag.

I promemorian föreslås att uttrycket kritisk ska användas för att beskriva de befattningar som omfattas. Flera remissinstanser efterfrågar vägledning med vad som avses med uttrycket och det tolkas också olika av remissinstanserna. Regeringen instämmer i att begreppet inte är helt träffsäkert och ändamålsenligt. Ett alternativ som bedöms ringa in den grupp som avses bedöms i stället vara ledande befattning eller annan befattning som är av väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag.

Med ledande befattning avses en befattning där personen som innehar den har stor påverkan på eller ansvar för verksamheten inom ett visst område. Avsikten är dock inte att det ska krävas att hela kommunens verksamhet eller uppdrag står och faller med utförandet av arbetsuppgifterna som följer med befattningen. Inte heller bör tjänstetiteln vara ensamt avgörande, eftersom innehållet i tjänster med samma titel kan variera. Det som typiskt sett kan anses vara en ledande befattning är befattning i chefsposition eller en annan befattning som innebär ett stort mandat och inflytande på verksamheten genom till exempel ett personalansvar eller en annan ledande funktion. En befattning där någon har chefsansvar över en grupp medarbetare och intar en arbetsledande funktion med ansvar över personalgruppens arbete och resultat kan alltså vara ett exempel på en befattning som är ledande.

Utöver ledande befattningar omfattas även andra befattningar som är av väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag. Det som avses är främst befattningar som inte innebär en chefsroll men som på andra sätt har en central betydelse för kommunal verksamhet. Arbetsuppgifterna i sig är en del i bedömningen. Till exempel har det i promemorian identifierats vissa områden och arbetsuppgifter inom den kommunala verksamheten som är mer utsatta för otillåten och otillbörlig påverkan. Det rör sig om tillståndsgivning, upphandling, rekrytering av personal och hantering av ekonomiska angelägenheter som inbegriper stora värden, till exempel föreningsbidrag. Brottsförebyggande rådet har även identifierat vissa individrelaterade ärenden, som frågor om ekonomiskt bistånd och omhändertagande av barn, som utsatta för otillåten påverkan (Brå 2025:4).

Det bör också beaktas vilken skada eller olägenhet som kommunen kan orsakas genom att en person som är olämplig anställs till den aktuella befattningen. Till skillnad från vad som anges i promemorian anser regeringen dock inte att det behöver framgå av lagtext att det särskilt ska beaktas att den skada som kan orsakas är betydande.

Till skillnad från *Sveriges advokatsamfund* och *Uppsala kommun* anser regeringen att befattningar som ärendehandläggare och liknande tjänster som utgångspunkt inte bör anses som ledande eller av väsentlig betydelse. Undantag från denna utgångspunkt kan föreligga, till exempel om tjänsten innefattar ett betydande beslutsmandat inom sådana verksamheter som är mer utsatta för otillåten och otillbörlig påverkan. Inte heller bör all personal på en viss enhet eller avdelning som utgångspunkt kunna omfattas av lagens tillämpningsområde, även om det kan finnas undantag från det. Eftersom det ska vara fråga om en anställning till en viss befattning kommer inte heller anställda vid bemanningsföretag, externa konsulter eller praktikanter att omfattas, till skillnad från vad bland annat *Göteborgs kommun* och *Region Gotland* efterfrågar.

Lagrådet framhåller att det så långt möjligt bör klargöras hur tillämpningsområdet ska avgränsas och pekar på att fler exempel i författningskommentaren kan underlätta en enhetlig tillämpning. Ett sätt att klargöra tillämpningsområdet är enligt regeringen att beskriva de avsedda anställningarna även utifrån arbetsuppgifter, funktion och faktiskt inflytande, snarare än att enbart hänvisa till titel eller formell befattning. I linje med vad *Lagrådet* påpekar bör det enligt regeringens mening krävas att det görs en bedömning av arbetsuppgifterna i varje enskilt fall, med beaktande av

flera omständigheter. Vägledning för hur den föreslagna regleringen ska tillämpas lämnas i författningskommentaren.

Det är arbetsgivaren som efter en individuell bedömning i varje enskilt fall är bäst lämpad att avgöra om en befattning är sådan att förutsättningarna för registerkontroll är uppfyllda. I likhet med vad som gäller vid säkerhetskontroll enligt säkerhetsskyddslagen är det således kommunen som arbetsgivare som har ansvaret för att göra den nu aktuella bedömningen och som också har att försäkra sig om att det finns stöd i författning för registerkontrollen. Enligt regeringen är det inte lämpligt att, som *Saco* och *Sveriges Ingenjörer* föreslår, i lagtext eller på annat sätt i begränsande riktning nu närmare ange vilka befattningar som omfattas av lagens tillämpningsområde. Omfattningen får avgöras av kommunerna utifrån rekvisiten ovan.

För att kunna bedöma om en befattning uppfyller de ovan angivna förutsättningarna måste kommunerna göra en noggrann analys av verksamheten och dess sårbarheter samt vilka tjänster som inverkar på dessa, dvs. en form av verksamhets- och befattningsanalys. Den kommunala självstyrelsen innebär att kommunerna har rätt att själva bestämma på vilket sätt de ska sköta sina arbetsuppgifter och hur de ska fördela sina resurser. Staten kan dock styra kommunerna genom reglering i till exempel lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter och enligt 11 kap. kommunallagen ska kommuner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Av intresse här är vidare att kommuner är ålagda att göra risk- och sårbarhetsanalyser enligt till exempel lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2015:5). Skyldigheter att göra risk- och sårbarhetsanalyser följer även av säkerhetsskyddslagen, elberedskapslagen (1997:288) och lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Enligt lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ska kommunerna kartlägga brottsligheten inom sitt geografiska område och ta fram en lägesbild samt i förlängningen en åtgärdsplan. I sammanhanget kan även nämnas att Utredningen om genomförande av NIS2- och CER-direktiven föreslår, i förhållande till CER-direktivet, att kritiska verksamhetsutövare ska föra en förteckning över befattningar med krav på bakgrundskontroll (befattningsanalys). Befattningsanalysen ska utgå från den kritiska verksamhetsutövarens riskbedömning och åtminstone innehålla uppgift om vilka befattningar där deltagande kan orsaka mer än ringa skada på den samhällsviktiga tjänsten. Det ska därtill krävas att befattningsanalysen dokumenteras och uppdateras vid behov, men minst en gång om året (SOU 2024:64 s. 203).

Till skillnad från *Ekobrottsmyndigheten* och *Enköpings kommun* anser regeringen, i likhet med promemorian, att det i detta sammanhang inte bör införas en lagstadgad skyldighet för kommuner att kartlägga sina skyddsvärden och fastslå vilka tjänster som är ledande eller av väsentlig betydelse. En anledning till det är att den nu aktuella registerkontrollen föreslås vara fakultativ. Sättet som kommunen kommer fram till att en viss befattning omfattas av lagens tillämpningsområde överlämnas således till kommunen att råda över. En registerkontroll får endast göras om lagens förutsättningar för det är uppfyllda.

Registerkontrollen ska ske inför anställning. Som *Saco* framhåller bör det, utifrån integritetsskyddssynpunkt, endast vara den kandidat som faktiskt kan antas komma att erbjudas en anställning som kontrolleras. Rätten för arbetsgivaren att få del av uppgifter ur belastningsregistret bör alltså inte gälla andra eventuella kandidater till anställningen utan registerkontrollen bör vara det sista ledet i anställningsförfarandet. Ett erbjudande om anställning kan lämnas med förbehåll för att det inte vid registerkontrollen kommer fram något som visar att den enskilde är olämplig för den tilltänkta uppgiften (jfr prop. 1999/2000:123 s. 21 och prop. 2012/13:194 s. 29). Både tillsvidareanställningar och tidsbegränsade anställningar omfattas. Det kan uppstå situationer där det framstår som oklart om det är fråga om en ny anställning eller inte hos samma arbetsgivare, till exempel vid omfattande förändringar i omfattning och art av en befintlig anställning. Av samma skäl som anförs beträffande registerkontroll inför visst arbete med äldre personer och personer med funktionsnedsättning i hemmet får frågan bedömas utifrån det arbetsrättsliga regelverket (se avsnitt 5.2).

Region Gotland lyfter frågan om förtroendevalda. Kommunallagens regelverk gör skillnad mellan förtroendevalda och anställda. Som förtroendevalda definieras i kommunallagen ledamöter och ersättare i fullmäktige, nämnder och fullmäktigeberedningar, de som inom kommunen eller regionen fullgör förtroendeuppdrag på heltid eller betydande del av heltid samt revisorer. Med förtroendevalda avses också ledamöter och ersättare i ett kommunalförbunds beslutande församling eller den församlingens beredningar, förbundsstyrelse, annan nämnd samt kommunalförbundets revisorer (4 kap. 1 § kommunallagen). Vissa förtroendevalda kan ha hel- eller deltidsuppdrag i kommunen, till exempel som kommunalråd eller som ordförande i en nämnd. Majoriteten av de förtroendevalda i en kommun är dock fritidspolitiker. I sin kapacitet som förtroendevald, oavsett om det är som heltidsarvoderad förtroendevald eller som fritidspolitiker, är personen inte anställd i kommunen. Folkvalda är som huvudregel inte underkastade säkerhetsprövningar (se 3 kap. 1 § 1 säkerhetsskyddslagen). Det finns inte anledning att se annorlunda på saken i detta sammanhang. Någon registerkontroll av förtroendevalda föreslås därför inte. I sammanhanget är det dock värt att framhålla att det inte är en ovanlig situation att en fritidspolitiker samtidigt innehar en anställning i en kommun. Om en person som är ledamot av en kommunal nämnd samtidigt är aktuell för en anställning som omfattas av den nu föreslagna lagen kan personen registerkontrolleras. Samma ordning gäller enligt säkerhetsskyddslagen (se prop. 2017/18:89 s. 143).

Kommuner, kommunalförbund och kommunala bolag, stiftelser och föreningar ska få genomföra registerkontroller

Eftersom det är fråga om anställningar i kommuner tillkommer rätten att göra registerkontroll i första hand kommuner som arbetsgivare. Kommuner får, med de begränsningar som framgår av lag, överlämna skötseln av kommunala angelägenheter till kommunala bolag, stiftelser och föreningar (3 kap. 11 § kommunallagen). Med beaktande av dels den kommunala självstyrelsen, dels att dessa verksamhetsformer bedöms

kunna ha befattningar som är av väsentlig betydelse för en kommuns förmåga att utföra sitt uppdrag, föreslår regeringen att kommunala bolag, stiftelser och föreningar likställs med kommuner i detta sammanhang.

Sveriges Kommuner och Regioner och *Örebro universitet* efterfrågar ett förtydligande om vad som menas med kommunala bolag, stiftelser och föreningar. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* och *Sveriges Kommuner och Regioner* anser vidare att det bör förtydligas om kommunalförbund omfattas. Med kommunala bolag avses såväl helägda som delägda kommunala bolag (10 kap. 2 § kommunallagen). Begreppen kommunala stiftelser och föreningar har samma innebörd som i kommunallagen (10 kap. 6 §). Även ett kommunalförbund som en kommun har bildat för samarbete i fråga om en kommunal angelägenhet bör likställas med kommun i detta sammanhang. Därutöver ligger frågan om att omfatta även privata utförare, som *Svenskt Näringsliv* förordar, utanför detta lagstiftningsärende. Detsamma gäller för regioner. Som anges i avsnitt 4.4 har regeringen dock den 11 september 2025 gett en utredare i uppdrag att lämna förslag på ett ändamålsenligt, proportionerligt och rättssäkert regelverk för bakgrundskontroller, som omfattar även privata och regionala aktörer (dir. 2025:83).

Registerkontroll bör alltså få göras inför anställning i en kommun, ett kommunalförbund eller i ett kommunalt bolag, stiftelse eller förening, vid ledande befattning eller annan befattning som är av väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag.

7.4 Ett registerutdrag ska visas upp

Regeringens förslag

En arbetsgivare ska få begära att den enskilde visar upp ett begränsat utdrag ur belastningsregistret. En enskild ska därför ha rätt att få ett sådant begränsat utdrag om sig själv.

Den som begär att ett utdrag ur belastningsregistret ska visas upp ska inte få dokumentera en kontroll på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

Ett utdrag ur belastningsregistret ska inte få vara äldre än sex månader när det visas upp.

Promemorians förslag

Förslagen i promemorian överensstämmer inte med regeringens. I promemorian föreslås att uppgifter ska lämnas till arbetsgivaren genom Säkerhetspolisen, efter en prövning av Registerkontrolldelegationen vid Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. I promemorian lämnas dock ett alternativt förslag som överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser uttalar sig inte särskilt om promemorians alternativa förslag. *Enköpings kommun* anser att kommuner bör ges

Skälen för regeringens förslag

En kontroll av belastningsregistret kan gå till på olika sätt beroende på hur regleringen ser ut. I vissa fall får arbetsgivaren själv begära in ett utdrag från Polismyndigheten, i andra fall får arbetsgivaren be att den enskilde själv hämtar ut ett utdrag och visar upp eller ger in det till arbetsgivaren. Promemorians alternativa förslag innebär att den enskilde själv ska få begära ut och visa upp ett utdrag. I likhet med vad som i avsnitt 5.4 föreslås gälla inför anställning av personer som ska arbeta med äldre eller vuxna personer med funktionsnedsättning anser regeringen att en sådan ordning är mer ändamålsenlig och mindre integritetskänslig. Den enskilde har då också möjlighet att avbryta anställningsprocessen innan utdraget visas upp.

Vissa registerkontrollagar uppställer krav på att arbetsgivaren ska bevara en kopia av registerutdraget under viss tid. Andra lagar stadgar att en kontroll av ett registerutdrag inte får dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp. Regeringen har förståelse för *Enköpings kommuns* synpunkter om fördelarna för arbetsgivaren med att spara utdrag och anteckna den bedömning som gjort vid anställning av någon som förekommer i belastningsregistret. Det innebär dock ett större integritetsintrång och risk för att känsliga uppgifter sprids. Det ställer också krav på att en myndighet ska utöva tillsyn över hanteringen, vilket inte föreslås i promemorian. Sammanfattningsvis instämmer regeringen därför i promemorians förslag att arbetsgivaren inte ska få dokumentera en kontroll av ett registerutdrag på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp. Det motsvarar vad regeringen föreslår ska gälla vid registerkontroll i avsnitt 5.4. En sådan ordning bidrar till att minska risken för spridning av uppgifterna. En enskild bör därför ha rätt att få ett sådant begränsat utdrag om sig själv, för att visa upp för arbetsgivaren.

Eftersom utdraget inte kommer att ges in till arbetsgivaren eller förvaras där finns det inte något behov av ändrade regler om sekretess eller tystnadsplikt.

Det förekommer olika krav på de begränsade utdrag som ska visas upp när det gäller hur gamla de får vara: sex månader eller ett år. I avsnitt 5.4 och 6.2 föreslås att samma gräns om sex månader som gäller enligt 2007 års lag om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn även ska gälla för registerutdrag enligt 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder och i 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn samt i förslaget till lag om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning. Kravet på aktualitet tillgodoses bäst genom en kortare tidsgräns och det gäller även för de som är aktuella för en anställning till en ledande befattning i kommunen eller annan befattning som är av väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag. Regeringen föreslår därför att ett utdrag ur belastningsregistret inte får vara äldre än sex månader när det

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

De nya lagarna och övriga författningsändringar ska träda i kraft den 1 mars 2026.

Regeringens bedömning

Det behövs inte några övergångsbestämmelser.

Promemorians förslag och bedömning

Förslaget och bedömningen i promemorian överensstämmer inte med regeringens. I promemorian föreslås att de nya lagarna och författningsändringarna ska träda i kraft den 1 juni 2025. Vidare föreslås övergångsbestämmelser för lagen om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning och lagen om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner, med innebörd att lagarna ska tillämpas första gången på den som erbjuds anställning som omfattas av lagarna efter att de har trätt i kraft.

Remissinstanserna

Endast *Polismyndigheten* yttrar sig särskilt över övergångsbestämmelserna. Myndigheten anser att det bör förtydligas om registerutdrag som utfärdats före ikraftträdandet av ändringarna i 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder får godtas vid kontroll inför anställning som görs efter ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Det är angeläget att de föreslagna lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt. De nya lagarna och författningsändringarna bedöms kunna träda i kraft den 1 mars 2026.

I promemorian föreslås att övergångsbestämmelser ska införas för de nya lagarna som rör registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning och vid anställning till ledande befattningar i kommuner. Övergångsbestämmelserna formuleras som att respektive lag ska tillämpas första gången för den som erbjuds anställning eller tilldelas uppgifter som omfattas av lagen efter det att lagen har trätt i kraft. Enligt regeringens uppfattning följer detta utan någon särskild övergångsbestämmelse. Det finns därför inte behov av

några sådana bestämmelser. I sammanhanget finns det skäl att framhålla att det avgörande för om registerkontroll enligt de nya lagarna får göras kommer att vara tidpunkten för när anställningen erbjuds eller nya arbetsuppgifter som omfattas av lagarna tilldelas, med förbehåll om registerkontroll. Om ett sådant erbjudande om anställning eller tilldelande av nya uppgifter lämnas i tiden från den 1 mars 2026 får registerkontroll enligt de nya lagarna ske, om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Det gäller oavsett när rekryteringsprocessen påbörjades.

När det gäller förslagen om ändringar i 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder sker registerkontroll i dag med stöd av dessa lagar. En enskild kan begära ut ett för respektive lag särskilt anpassat utdrag ur belastningsregistret från Polismyndigheten. Som *Polismyndigheten* påpekar behöver det vara tydligt vad som gäller för sådana utdrag. Det gäller särskilt med hänsyn till att registerkontrollen som sker enligt 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder är obligatorisk, dvs. en arbetsgivare får inte anställa någon om inte utdrag enligt lagen ges in. Vidare kommer det enligt Polismyndigheten inte vara möjligt att från den 1 mars 2026 begära ut ett utdrag som baseras på äldre regler.

Likt situationen ovan kommer den relevanta brytpunkten vara när erbjudandet om anställning eller uppdrag, med förbehåll om registerkontroll, ges till den enskilde. En sådan ordning gäller för flera andra lagar om registerkontroll (se prop. 2006/07:37 s. 28 och prop. 2009/10:176 s. 43). Om en enskild före den 1 mars 2026 erbjuds anställning eller uppdrag kan ett utdrag baserat på de äldre reglerna även från den 1 mars 2026 visas upp för respektive ges in till arbetsgivaren och den enskilde anställas. Om personen erbjuds anställning eller uppdrag före den 1 mars 2026, men av någon anledning begär att få ett utdrag från Polismyndigheten först efter detta datum, kommer det inte vara möjligt att få ett utdrag enligt de äldre reglerna. I en sådan situation, som bedöms vara övergående och inte särskilt vanligt förekommande, tillämpas i stället de nya reglerna.

Regeringens bedömning

Förslagen innebär intrång i den personliga integriteten, men detta är motiverat av intresset att skydda särskilt utsatta grupper respektive kommuners verksamhet i sig. Förslagen bedöms vara proportionerliga och förenliga med skyddet för den personliga integriteten och data-skyddsregleringen.

Förslagen bedöms inte medföra några kostnader för Polismyndigheten som inte ryms inom myndighetens befintliga ekonomiska ramar.

Den påverkan förslagen kan ha på kommuners personalförsörjning och administration är acceptabel utifrån de skyddsintressen som motiverar förslagen. I övrigt har förslagen ingen påverkan på kostnader eller intäkter för kommuner eller för den kommunala självstyrelsen.

Förslagen bedöms kunna få positiva effekter för det brottsförebyggande arbetet.

Förslagen om utökade kontroller vid visst arbete med barn bedöms stärka skyddet för barn. Förslaget om utökade kontroller enligt lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn kan ha viss påverkan på civilsamhället och idrottsrörelsen, som dock är acceptabel utifrån intresset av att skydda barn mot bland annat övergrepp.

Förslagen har inte någon påtaglig påverkan på jämställdheten mellan män och kvinnor och förväntas inte medföra några övriga konsekvenser.

Promemorians bedömning

Bedömningen i promemorian överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian görs bedömningen att en annan rättslig grund enligt dataskyddsförordningen är tillämplig för kommuners personuppgiftsbehandling.

Remissinstanserna

LO anser att det är en brist att promemorian inte utvärderat de befintliga lagar som tillåter eller innebär en skyldighet för kommuner att utföra registerkontroller vilket försvårar en bedömning av nyttan och effekten av förslagen utifrån ett integritetsperspektiv. *Integritetsskyddsmyndigheten* för fram synpunkter om den rättsliga grunden enligt dataskyddsförordningen för kommuners personuppgiftsbehandling.

När det gäller förslaget om utökade registerkontroller enligt 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn är *Kommunal*, LO och *Sveriges Lärare* kritiska mot att utredningen bedrivits i snabbspår och att det saknas en analys av konsekvenserna för civilsamhället och idrottsrörelsen. De ifrågasätter om beredningskravet är uppfyllt i denna del. Även *Sveriges Riksidrottsförbund* för fram synpunkter i linje med detta.

Konsekvenser för den personliga integriteten och skyddet för personuppgifter

Förslagen innebär dels en ny möjlighet till registerkontroll av personer som ska arbeta med äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning i hemmet och personer som ska anställas till ledande befattningar i kommuner, dels en utökad registerkontroll för personer som ska arbeta med barn eller barn med funktionshinder. LO anser att en bedömning av nyttan och effekten av förslagen utifrån ett integritetsperspektiv försvåras då det i promemorian enligt LO inte görs en tillräcklig utvärdering av den befintliga regleringen. Som anges i avsnitt 4.4 och 5–7 finns det tydliga skäl till varför dagens registerkontroller inte är tillräckliga och varför det är nödvändigt att vidta de lagstiftningsåtgärder som regeringen föreslår i denna proposition. Regeringen anser att det, inte minst mot denna bakgrund, går att göra en tillräckligt noggrann bedömning av förslagets konsekvenser.

Anteckningen om att registerutdrag har visats upp kommer att avse en viss fysisk person, vilket innebär att det är fråga om en personuppgift. Om en sådan anteckning förs elektroniskt eller är avsedd att ingå i ett register krävs att denna personuppgiftsbehandling har stöd i dataskyddsförordningen för att vara tillåten. För behandling av personuppgifter gäller de allmänna principer som anges i artikel 5 i dataskyddsförordningen och för att behandlingen ska vara laglig krävs det också att det finns en rättslig grund för behandlingen enligt artikel 6 i förordningen. *Integritetsskyddsmyndigheten* anser beträffande avsnitt 7 att den rättsliga grund som i promemorian anses vara tillämplig (rättslig förpliktelse i artikel 6.1.c) inte är tillämplig eftersom det är fråga om en fakultativ reglering. Myndigheten anser i stället att artikel 6.1.e är tillämplig som rättslig grund, dvs. att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Regeringen instämmer i den bedömningen, även i förhållande till förslagen i avsnitt 5. Personuppgifter får behandlas med stöd av den bestämmelsen bland annat om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag (se artikel 6.1.e och 6.3 dataskyddsförordningen och 2 kap. 2 § lagen med kompletterande bestämmelse till EU:s dataskyddsförordning). Kommunala uppgifter av allmänt intresse som utgör rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen är bland annat äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning samt annan socialtjänst, tillståndsgivning, hantering av ekonomiska angelägenheter, plan- och byggfrågor, renhållning, avfallshantering, vatten, avlopp och räddningstjänst. Vid utförandet av sådana uppgifter måste kommuner försäkra sig om att skydda enskilda som tar emot kommunala insatser och säkerställa deras trygghet. Kommuner måste också skydda kommunala verksamheter mot infiltration och otillåten och otillbörlig påverkan, för att säkerställa att kommunala uppgifter utförs utan påverkan av otillbörlig hänsyn. Personuppgiftsbehandlingen är därför nödvändig. Vidare är behandlingen proportionerlig för att uppnå syftet. I den bedömningen beaktas särskilt att det är fråga om en utifrån syftet noga utvald krets av personer vars personuppgifter kan komma att behandlas och att de kan välja att avbryta anställningsförfarandet och därigenom undvika att en anteckning görs om att registerutdrag har visats upp.

Ett registerutdrag innehåller sådana uppgifter som regleras i artikel 10 i dataskyddsförordningen. Att en arbetsgivare tar del av innehållet i registerutdraget och antecknar att ett registerutdrag har visats upp utan att något om innehållet i utdraget noteras, har dock inte ansetts innebära en behandling av uppgifter om lagöverträdelse enligt artikel 10 i dataskyddsförordningen (se till exempel prop. 2020/21:152 s. 40 f.).

Förslagen bedöms mot denna bakgrund vara förenliga med dataskyddsregleringen.

Även om kommuner, när de tar del av registerutdragen, inte kommer att behandla uppgifter om lagöverträdelse i dataskyddsförordningens mening, får de tillgång till integritetskänsliga uppgifter om enskilda och innebär därmed ett ökat intrång i den personliga integriteten för de som kontrolleras. Syftet med de nya respektive utökade kontrollerna är att skydda de grupper som är särskilt utsatta samt kommuners verksamhet i sig mot infiltration och otillåten och otillbörlig påverkan. Båda dessa syften handlar om att skydda viktiga intressen. De föreslagna registerkontrollerna måste vara proportionerliga i förhållande till respektive ändamål och till de intressen som talar emot en sådan kontroll. En avvägning måste därför göras mellan å ena sidan behovet av registerkontroll, å andra sidan skyddet för den enskildes personliga integritet. Även intresset av att en dömd persons återanpassning till samhället inte försvåras bör beaktas. Eftersom belastningsregistret och, i ännu högre utsträckning, misstankeregistret innehåller uppgifter som är integritetskänsliga för den registrerade är utgångspunkten att en sådan intresseavvägning ska göras med en restriktiv hållning till registerkontroll. Vid en sådan intresseavvägning kan regeringen konstatera att den blivande arbetsgivaren inte ges någon egen tillgång till belastningsregistret eller misstankeregistret, utan det är den enskilde själv som ska begära ut ett utdrag. Detta minskar integritetsintrånget för den enskilde (se prop. 1999/2000:123 s. 26 och prop. 2020/21:152 s. 38 ff.). Vad gäller förslaget om registerkontroll vid arbete med äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning i hemmet är det fråga om en stor sektor på arbetsmarknaden, vilket innebär att en förhållandevis stor krets kan bli föremål för registerkontroll. Kretsen som omfattas av kontrollen har dock, för båda de föreslagna nya lagarna, noga valts ut utifrån skyddsintresse i syfte att inte fler än nödvändigt ska omfattas (se avsnitt 5.2 och 7.3). Vidare gäller att det endast är den som kommer att erbjudas anställning eller uppdrag som ska kontrolleras. Den enskilde kan därför, när han eller hon tar del av sitt utdrag, själv avgöra om han eller hon vill visa upp utdraget för den potentielle arbetsgivaren eller dra sig ur processen. I fråga om den föreslagna lagen om registerkontroll vid arbete i hemmet med äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning kan registerkontroll även ske under pågående anställning, om någon tilldelas arbetsuppgifter som omfattas av lagen. Ett sådant integritetsintrång är större, men motiveras enligt regeringen av intresset av ett så heltäckande skydd som möjligt för den aktuella gruppen. Det bör även beaktas att det finns få andra möjligheter att tillförlitligt kontrollera om den enskilde har dömts för brottslighet som bedömts relevant. Det är således svårt att se något mindre integritetskänsligt alternativ till ett registerutdrag ifall uppgifterna som framgår där är relevant underlag i bedömningen av den sökande för anställningen eller uppdraget. Det är samtidigt viktigt att utdraget inte innehåller fler upp-

gifter än vad som behövs för ändamålet, vilket kommer att regleras på lägre nivå än lag. Prop. 2025/26:61

Vad gäller de föreslagna ändringarna i 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder kan regeringen konstatera att den krets som kan kontrolleras enligt lagarna inte påverkas av förslagen i denna proposition. De föreslagna skärpta tidsgränserna för registerutdragen enligt lagarna bedöms endast ha marginell effekt utifrån ett integritetsskyddsperspektiv och är motiverad utifrån skyddsintressena. Den föreslagna tidsgränsen om sex månader förekommer även i andra registerförfattningar. Att kontrollen enligt förslagen även ska inkludera ett begränsat utdrag ur misstankeregistret ökar visserligen integritetsintrånget för de personer som kontrolleras. Skyddsintresset, att skydda barn mot övergrepp och mot att involveras i brottslighet, motiverar dock detta ökade integritetsintrång.

Den sammantagna slutsatsen är att skälen för att tillåta registerkontroll enligt förslagen väger tyngre än skyddet för den personliga integriteten. Förslagen bedöms inte gå längre än vad som är nödvändigt och är proportionerliga. Förslagen bedöms vara förenliga med regeringsformen, Europakonventionen och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

Ekonomiska konsekvenser

För Polismyndigheten innebär förslagen bland annat att myndigheten tekniskt behöver anpassa sina system, ta fram nya blanketter för de som ansöker manuellt, framtagande av nya anpassade utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret samt information internt och externt. Arbetsinsatsen bedöms vara begränsad och av övergående karaktär. Det ökade antal registerutdrag som förslagen förväntas medföra kan innebära en viss ökad kostnad i form av administration och portokostnader. Kostnaden bedöms dock som begränsad mot bakgrund av att det i många fall är möjligt att använda sig av Polismyndighetens e-tjänst och att utdrag kan skickas digitalt om de inte innehåller uppgift om någon belastning, vilket bedöms bli utfallet av majoriteten av de tillkommande utdragen. Sammantaget bedöms konsekvenserna för Polismyndigheten med anledning av förslagen kunna hanteras inom myndighetens befintliga organisation och ekonomiska ramar.

Konsekvenser för kommunala arbetsgivare och den kommunala självstyrelsen

Förslagen bedöms påverka kommuner i deras roll som arbetsgivare. Särskilt vård- och omsorgssektorn har framhållits som ett område med utmanande personalförsörjning. En utökad registerkontroll kan medföra att kommuner kan få svårare att rekrytera personal. Det ligger dock helt i linje med regeringens intentioner med förslagen att personer som bedöms som olämpliga inte bör anställas. Regeringen kan även konstatera att kommunerna under remissförfarandet har ställt sig positiva till möjligheten till fler registerkontroller.

De tillkommande registerkontrollerna vid en rekryteringsprocess innebär en viss ökning av den administrativa bördan för kommuner som

arbetsgivare. Det finns även en risk för att rekryteringsprocesser kan dra ut på tiden om den enskilde dröjer med att begära ut utdrag. Dessa konsekvenser och risker får dock, utifrån syftet med kontrollerna, anses vara acceptabla. Registerkontrollerna kan även bidra till en minskad risk för ekonomisk skada för det allmänna i form av till exempel felaktiga utbetalningar. Även risken för att oseriösa eller kriminella aktörer tilldelas kommunala kontrakt genom lagen om offentlig upphandling eller lagen om valfrihetssystem bedöms minska genom förslagen.

Förslagen syftar till att ge den anställande arbetsgivaren underlag för bedömningen av den sökandes lämplighet för den aktuella anställningen eller uppdraget. Förslagen påverkar däremot inte kommunernas s.k. fria anställningsrätt. Att registerkontrollerna enligt de förslagna nya lagarna är fakultativa medför att kommunerna kan välja att använda registerkontroller som ett av flera verktyg vid rekrytering utifrån lokala behov och förutsättningar. Sammantaget bedöms inte förslagen påverka den kommunala självstyrelsen.

Övriga konsekvenser

Förslagen att införa respektive utöka registerkontroller inför anställning har ett brottsförebyggande syfte. De bedöms kunna försvåra för personer med illojala eller kriminella syften att få anställningar som kan utnyttjas för att begå brott. Förslagen bedöms därför kunna medföra ett stärkt brottsförebyggande arbete.

Lagrådet anför att det hade varit önskvärt med en tydligare redovisning av hur frågan om huruvida regleringen försvårar för tidigare dömda att få arbete på den reguljära arbetsmarknaden har beaktats vid avvägningen av om det är ändamålsenligt att öka möjligheterna till registerkontroll. *Lagrådet* noterar också att det inte har undersökts hur stor andel av de som har dömts för brott under pågående anställning som tidigare har förekommit i belastningsregistret och misstankeregistret. Sammantaget anser *Lagrådet* att det är svårt att bedöma förslagets ändamålsenlighet.

Syftet med lagförslagen är att ge kommuner bättre underlag för bedömningen av om en person är lämplig för en viss anställning. Som framhålls i avsnitt 4.4 ska inte tidigare brottslighet automatiskt leda till att en sökande diskvalificeras för en anställning, utan arbetsgivaren behöver göra en individuell bedömning i varje enskilt fall. I de fall tidigare brottslighet eller misstänkt brottslighet gör personen olämplig för en viss anställning som omfattas av förslagen i denna proposition är det i linje med syftet med förslagen att personen då inte anställs. Även om det finns en viss risk för att en arbetsgivare kan komma att neka en slutkandidat en anställning på grund av tidigare eller misstänkt brottslighet, trots att brottsligheten inte gör personen olämplig för den aktuella anställningen, får det utifrån syftet med kontrollerna anses vara acceptabelt. Detta innebär naturligtvis inte att personen är olämplig för andra anställningar på arbetsmarknaden. Som framgår i avsnitt 7.1 finns det inte underlag som visar att registerkontroller ensamt skulle vara tillräckligt som medel för att skydda kommuner från otillåten eller otillbörlig påverkan, och som lyfts fram i avsnitt 4.4 och 5.1 är registerkontroller endast ett av flera verktyg för en arbetsgivare att kontrollera en persons lämplighet inför anställning. Att möjliggöra registerkontroll inför anställning är inget nytt i svensk rätt och det finns

inte skäl att betvivla att de nu aktuella förslagen kan bidra till att uppnå syftena med regleringen. Prop. 2025/26:61

De skärpningar som föreslås i 2013 års lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn och 2010 års lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder innebär ändringar i hur den befintliga kontrollen ska gå till. Det bedöms medföra ett starkare skydd för barn, i enlighet med regeringens intentioner (se avsnitt 6). Eftersom kretsen av vilka som registerkontrolleras enligt de båda lagarna inte ändras bedöms de övriga konsekvenserna för barn vara begränsade. Förslagen bedöms vara förenliga med barnkonventionen.

I likhet med bland annat *Kommunal* och *Sveriges Riksidrottsförbund* kan regeringen konstatera att ändringar i 2013 års lag om personer som ska arbeta med barn träffar inte bara kommunal verksamhet utan även civilsamhället, till exempel idrottsföreningar. Det rör sig om förändringar i en befintlig registerkontroll, som är fakultativ. En stor mängd remissinstanser har lämnat remissvar, som i flera fall har varit relativt omfattande. Förslagets konsekvenser i den nu aktuella delen bedöms vara begränsade och intresset av att skydda barn från bland annat övergrepp bedöms väga mycket tungt. Sammanfattningsvis anser regeringen att det finns ett fullgott underlag för den lagstiftning som nu föreslås.

Förslagen bedöms inte ha någon påtaglig påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män. Förslagen bedöms inte heller påverka små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning

1 § Den kommun eller annan verksamhetsutövare som erbjuder en person en anställning för att utföra insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning som har fyllt 18 år, får begära att den som erbjuds anställningen visar upp ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Detsamma gäller vid tilldelning av en sådan uppgift inom ramen för en pågående anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring.

Paragrafen, som utformas delvis enligt *Lagrådets* förslag, innehåller bestämmelser som ger en arbetsgivare möjlighet att begära att den som är aktuell för viss anställning visar upp ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 5.2.

Av *första stycket* framgår att registerkontrollen kan ske inför anställning i en kommun eller hos en annan verksamhetsutövare. Privata utförare som på uppdrag av kommunen utför insatserna omfattas därmed, till exempel de som anlitas med stöd av valfrihetssystemet enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem eller upphandlas enligt lagen (2016:1145) om offentlig

upphandling. Detsamma gäller de som anlitas via bemanningsföretag eller liknande.

Möjligheten till registerkontroll gäller såväl vid tillsvidareanställning som vid tidsbegränsade anställningar. Det är endast den som erbjuds en anställning som får kontrolleras. Ett erbjudande om anställning, tilldelning av nya arbetsuppgifter, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring kan lämnas med förbehåll för att det inte vid registerkontrollen kommer fram något som visar att den enskilde är olämplig för den tilltänkta uppgiften (jfr prop. 1999/2000:123 s. 21 och prop. 2012/13:194 s. 29).

Det krävs vidare att det är fråga om vissa insatser som är riktade till äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning och som utförs i hemmet. Med äldre personer avses detsamma som i socialtjänstlagen, där begreppet inte har någon tydlig definition utan det ligger inom kommunernas befogenhet att i sina riktlinjer för handläggning närmare kunna precisera vilken ålder som kan anses vara vägledande vid handläggningen av olika typer av ärenden om ansökningar om hjälp och stöd till äldre personer (se prop. 2017/18:106 s. 17 och prop. 2024/25:89 s. 761). Med personer med funktionsnedsättning avses de som har en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Se 2 § om vilka insatser som avses med begreppet insatser i hemmet.

Den enskilde ska visa upp utdraget för den som arbetsgivaren anvisar. Arbetsgivaren har inte någon rätt att behålla utdraget eller en kopia av det. Av 5 § framgår att en kontroll av ett registerutdrag inte får dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp. Se 2 § om vad som avses med utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Enligt *andra stycket* gäller möjligheten till registerkontroll även beträffande vissa andra än de som erbjuds anställning. Registerkontroll får ske när en arbetsgivare avser att tilldela en redan anställd de i paragrafen angivna uppgifterna. Utifrån utfallet får arbetsgivaren bedöma om det är lämpligt att den anställda tilldelas de nya uppgifterna. Även de som ska tilldelas sådana uppgifter inom ramen för ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring omfattas av bestämmelsen. En förutsättning för registerkontroll i dessa fall är dock att uppdraget eller tjänstgöringen ska utföras av den enskilde som om han eller hon var anställd i verksamheten, dvs. det krävs att det är fråga om ett kontinuerligt uppdrag eller tjänstgöring och inte endast en tillfällig kontakt eller ett engångsuppdrag (jfr prop. 2009/10:176 s. 41).

2 § Med insatser i hemmet avses insatser i den enskildes hem eller annat boende enligt socialtjänstlagen (2025:400), lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller 12 kap. hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), samt insatsen korttidsvistelse utanför hemmet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Med belastningsregistret avses det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Med misstankeregistret avses det register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister.

Paragrafen, som utformas enligt *Lagrådets* förslag, definierar vissa uttryck som används i lagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 5.2.

I *första stycket* anges vad som avses med begreppet insatser i hemmet. Genom hänvisningar till socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och 12 kap. hälso- och sjukvårdslagen tydliggörs att det är insatser i hemmet som kommunen ansvarar för. Insatserna ska utföras i den enskildes hem eller i annat boende som riktar sig till äldre personer eller personer med funktionsnedsättning. Det kan således vara fråga om insatser som utförs i den enskildes eget hem, vilket även inbegriper begreppet ordinärt boende enligt 12 kap. 2 § hälso- och sjukvårdslagen. Det kan också handla om annat boende som tillhandahålls som insats till äldre personer eller personer med funktionsnedsättning genom de uppräknade lagarna och som kan utgöra den enskildes faktiska hem. Det kan även vara fråga om vissa boenden som erbjuds mer tillfälligt. Exempel på insatser som omfattas är hemtjänst, boendestöd, biträde av personlig assistent, särskilda boendeformer för äldre, bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning, biståndsbedömda trygghetsboenden för äldre, korttidsboenden och bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna. Kommunal hälso- och sjukvård som utförs i ordinärt boende eller i särskilda boendeformer för äldre och personer med funktionsnedsättning omfattas. Även insatsen biträde av kontaktperson kan omfattas, om den sker i den enskildes hem. Vidare omfattas insatsen korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt 9 § 6 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade av lagens tillämpningsområde. Vad gäller personlig assistans där den assistansberättigade beviljats ekonomiskt stöd för assistans eller assistansersättning och själv anställer personlig assistent regleras det särskilt i 3 §. Insatser enligt nämnda lagar som sker utanför den enskildes hem, som till exempel dagverksamhet, ledsagarservice och biträde av kontaktperson utanför hemmet, omfattas inte av möjligheten till registerkontroll. Om någon ska anställas för att utföra flera insatser och någon av insatserna omfattas av denna lag får dock registerkontroll ske. Tjänster som utförs i hemmet hos äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning och som inte sker med stöd av de uppräknade lagarna faller utanför lagens tillämpningsområde. Exempel på sådana tjänster kan vara privat städtjänst och fastighetsunderhåll.

I *andra stycket* anges vad som avses med belastningsregistret och misstankeregistret.

3 § En assistansberättigad som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, får begära att en person som den assistansberättigade erbjuder en anställning som personlig assistent visar upp ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Paragrafen innehåller en möjlighet för den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersättning att begära att ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret visas upp av den som den assistansberättigade själv erbjuder anställning som personlig assistent. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Se kommentaren till 1 § om förutsättningarna för att begära att en person visar upp ett registerutdrag.

Paragrafen anger en tidsgräns för hur gammalt ett registerutdrag får vara. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Registerutdraget får inte vara äldre än sex månader när det visas upp.

5 § En kontroll av ett registerutdrag får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

Paragrafen anger hur en kontroll av ett registerutdrag får dokumenteras. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

En kontroll av ett registerutdrag får endast dokumenteras genom en anteckning om att utdraget har visats upp. Vad utdraget innehåller för information får inte antecknas eller på annat sätt dokumenteras.

6 § I lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett utdrag enligt denna lag ska innehålla.

Paragrafen upplyser om att det i lagen om belastningsregister och lagen om misstankeregister finns bemyndiganden till regeringen att föreskriva om vilka uppgifter som ska anges i utdragen enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

10.2 Förslaget till lag om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner

1 § En kommun får begära att den som erbjuds anställning till en ledande befattning eller annan befattning som är av väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag visar upp ett utdrag ur belastningsregistret.

Första stycket gäller även för kommunalförbund och kommunala bolag, stiftelser och föreningar.

Paragrafen anger i vilka fall det får begäras att ett utdrag ur belastningsregistret visas upp inför anställning till vissa befattningar. Övervägandena finns i avsnitt 7.1–7.4.

Av *första stycket* framgår att en kommun har möjlighet att göra registerkontroll i vissa fall. Att även andra kommunala aktörer har denna möjlighet framgår av andra stycket. Registerkontrollen får ske inför anställning. Det är endast den som erbjuds en anställning som får kontrolleras. Ett erbjudande om anställning kan lämnas med förbehåll för att det inte vid registerkontrollen kommer fram något som visar att den enskilde är olämplig för den tilltänkta anställningen (jfr prop. 1999/2000:123 s. 21 och prop. 2012/13:194 s. 29). Såväl tillsvidareanställningar som tidsbegränsade anställningar omfattas. Däremot omfattas inte uppdragstagare, praktikanter, konsulter eller andra som utför tjänster utan att inneha en anställning. Förtroendevalda omfattas inte heller av lagen. En förtroendevald som samtidigt innehar en sådan anställning som det är fråga om omfattas dock, om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Vidare krävs det

att det är fråga om en ledande befattning eller annan befattning som är av väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag.

Med uttrycket ledande befattning avses en befattning där personen som innehar den har stor påverkan på eller ansvar för verksamheten inom ett visst område eller över verksamheten i ett större perspektiv, och i förlängningen för kommunens förmåga eller möjlighet att utföra sitt uppdrag. Ett exempel är befattningar i chefsposition eller andra som har stort mandat inom ett visst område, eller som ansvarar för en viss grups arbete och resultat. Det kan handla om socialchef, ekonomichef eller it-chef, men också andra verksamhetschefer och enhetschefer kan omfattas.

Även andra befattningar som inte är ledande befattningar omfattas, om befattningen är av väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag. Det som avses här är främst olika nyckelroller eller andra centrala befattningar i en kommunal verksamhet. Arbetsuppgifterna och vilket område inom den kommunala verksamheten som det handlar om har betydelse för bedömningen. Det kan till exempel beaktas om det är fråga om en arbetsuppgift eller område som är mer utsatta för otillåten och otillbörlig påverkan, som tillståndsgivning, upphandling och rekrytering av personal. Det kan även handla om personer som hanterar större ekonomiska angelägenheter som föreningsbidrag. Det kan också handla om en befattning genom vilken en person även i andra fall hanterar stora belopp eller innehar en nyckelposition i en verksamhet som är särskilt viktig för kommunen. Tjänstetiteln i sig är inte avgörande utan en bedömning behöver göras av vilken påverkan personen har på kommunens verksamhet och förmåga att utföra sitt uppdrag. Om arbetsgivaren har goda förutsättningar att följa upp och överblicka arbetet kan det tala emot att befattningen omfattas av lagens tillämpningsområde. Befattningar som ärendehandläggare och liknande tjänster når i normalfallet inte upp till nivån. Undantag från denna utgångspunkt kan föreligga, till exempel om tjänsten innefattar ett betydande beslutsmandat inom sådana verksamheter som är mer utsatta för otillåten och otillbörlig påverkan. Vid bedömningen ska hänsyn fästas vid vilken skada eller olägenhet befattningens funktion eller befogenheter kan medföra om befattningen missbrukas. Det är arbetsgivaren som utifrån en bedömning i varje enskilt fall får avgöra om befattningen är att anse som ledande eller annars av väsentlig betydelse för kommunen.

Av *andra stycket* framgår att möjligheten till registerkontroll enligt första stycket även gäller för vissa andra arbetsgivare än en kommun. Det handlar om kommunalförbund samt kommunala bolag, kommunala stiftelser och kommunala föreningar. Såväl helägda som delägda kommunala bolag avses (se 10 kap. 2 § kommunallagen [2017:725]). Begreppen kommunalförbund samt kommunala stiftelser och föreningar har samma innebörd som i 3 kap. 8 § och 10 kap. 6 § kommunallagen. Privata utförare av kommunala angelägenheter omfattas inte.

2 § Med belastningsregistret avses det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Paragrafen, som utformas enligt *Lagrådets* förslag, anger vad som avses med belastningsregistret. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Prop. 2025/26:61 3 § Denna lag ska inte tillämpas om registerkontroll görs enligt någon annan lag.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om lagens förhållande till andra lagar som reglerar registerkontroller. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Bestämmelsen innebär att lagen inte ska tillämpas om registerkontroll görs enligt någon annan lag. Exempel på när registerkontroll görs enligt någon annan lag är de situationer som faller in under säkerhetsskyddslagens (2018:585) tillämpningsområde. Utöver säkerhetsskyddslagen kan registerkontroll ske enligt bland annat skollagen (2010:800).

4 § Ett registerutdrag som visas upp får inte vara äldre än sex månader.

Paragrafen anger en tidsgräns för hur gammalt ett registerutdrag får vara. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

Registerutdraget får inte vara äldre än sex månader när det visas upp.

5 § En kontroll av ett registerutdrag får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

Paragrafen anger hur en kontroll av ett registerutdrag får dokumenteras. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

En kontroll av ett registerutdrag får endast dokumenteras genom en anteckning om att utdraget har visats upp. Vad utdraget innehåller för information får inte antecknas eller på något annat sätt dokumenteras.

6 § I lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Paragrafen upplyser om att det i lagen om belastningsregister finns bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska anges i utdraget enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

10.3 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

51 kap.

2 § En försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § samma lag.

De bestämmelser i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som avser utförandet av insatsen personlig assistans tillämpas också på personlig assistans enligt detta kapitel. Avser den personliga assistansen stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder ska bestämmelserna i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder tillämpas.

I lagen (2026:000) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning finns bestämmelser om registerkontroll.

I paragrafen anges de grundläggande förutsättningarna för rätt till assistansersättning. Övervägandena finns i avsnitt 5.3. Prop. 2025/26:61

Tredje stycket, som är nytt, innehåller en upplysning om att det finns bestämmelser som rör registerkontroll i lagen om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning.

10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

9 § En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Om sådana uppgifter finns har den enskilde även rätt att få sådan skriftlig information som anges i 4 kap. 3 § första stycket 1–8 brottsdatalagen (2018:1177). Uppgifterna ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder,

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn,

7. enligt bestämmelser i lagen (2026:000) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning, eller

8. enligt bestämmelser i lagen (2026:000) om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 1–3 ska innehålla.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 4–8 ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig. Polismyndigheten ska säkerställa att begäran görs av en behörig person.

I paragrafen anges i vilka fall en enskild har rätt att ta del av uppgifter ur registret om sig själv. Övervägandena finns i avsnitt 5.4 och 7.4.

I *andra stycket punkten 7*, som är ny, görs en hänvisning till lagen om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning, vilket innebär att en enskild med stöd av den lagen har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret.

I *andra stycket punkten 8*, som är ny, görs en hänvisning till lagen om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner, vilket innebär att en enskild med stöd av den lagen har rätt att få ett begränsat utdrag om sig själv.

Övriga ändringar i andra stycket är endast redaktionella.

Fjärde stycket ändras endast på så sätt att punkterna 7 och 8 läggs till bemyndigandet om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister

8 a § En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv *har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret enligt bestämmelser i*

1. *lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,*

2. *lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder,*

3. *lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, eller*

4. *lagen (2026:000) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning.*

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig. Polismyndigheten ska säkerställa att begäran görs av en behörig person.

I paragrafen anges i vilka fall en enskild har rätt att ta del av uppgifter ur registret om sig själv. Övervägandena finns i avsnitt 5.4 och 6.2.

Första stycket ändras på så sätt att det indelas i punkter, varav den första punkten motsvarar hittillsvarande lydelse.

I *punkten 2*, som är ny, görs en hänvisning till lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, vilket innebär att en enskild med stöd av den lagen har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret.

I *punkten 3*, som är ny, görs en hänvisning till lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, vilket innebär att en enskild med stöd av den lagen har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret.

I *punkten 4*, som är ny, görs en hänvisning till lagen om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning, vilket innebär att en enskild med stöd av den lagen har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret.

10.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder

1 § Den som enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade bedriver verksamhet som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder, får inte anställa någon för sådana insatser utan att först kontrollera registerutdrag enligt lagen (1998:620) om belastningsregister *och lagen (1998:621) om misstankeregister* avseende den som ska anställas. Registerutdraget får inte vara äldre än *sex månader*.

Registerkontroll som anges i första stycket ska också göras i fråga om

1. den som fullgör uppdrag i verksamhet som avses i första stycket eller som är anställd hos ett bemanningsföretag eller annan som ingått avtal med den som bedriver sådan verksamhet, om uppdragstagaren eller den anställda erbjuds eller tilldelas arbetsuppgifter som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder och fullgör dessa uppgifter som om han eller hon var anställd i verksamheten, och

2. den som erbjuds praktiktjänstgöring som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder.

Första och andra styckena tillämpas inte på en förälder som ska utföra insatser åt sitt eget barn.

Paragrafen anger de grundläggande förutsättningarna för registerkontroll enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Första stycket ändras på så sätt att det införs en hänvisning till lagen om misstankeregister, vilket innebär att en registerkontroll enligt paragrafen även ska omfatta uppgifter ur misstankeregistret. Vidare kortas tidsgränsen för hur gammalt ett registerutdrag får vara när det visas upp från ett år till sex månader.

2 § Den som enligt 1 § första eller andra stycket erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring ska på begäran lämna ett registerutdrag till arbets- eller uppdragsgivaren. Motsvarande gäller för den som tilldelas arbetsuppgifter som avses i 1 § andra stycket 1.

Registerutdrag ska på begäran också lämnas av den som av en assistansberättigad erbjuds anställning som personlig assistent åt den assistansberättigade själv, om den assistansberättigade har beviljats

1. ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

2. assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

I lagen (1998:620) om belastningsregister och *lagen (1998:621) om misstankeregister* finns det bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka som omfattas av registerkontroll enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Tredje stycket ändras på så sätt att det införs en upplysning om att det även i lagen om misstankeregister finns ett bemyndigande om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ett sådant utdrag som regleras i denna lag ska innehålla.

10.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

1 § Den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, en region, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur de register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och *lagen (1998:621) om misstankeregister*.

Paragrafen anger de grundläggande förutsättningarna för registerkontroll enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Paragrafen ändras på så sätt att det införs en hänvisning till lagen om misstankeregister, vilket innebär att registerkontroll även ska omfatta uppgifter ur misstankeregistret.

3 § Ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret ska på begäran även visas upp av den som erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom sådan verksamhet som avses i 1 § om det sker genom

1. uppdrag,
2. anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten, eller
3. praktiktjänstgöring.

Registerutdraget ska i fall som avses i första stycket visas upp för den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka ytterligare som omfattas av registerkontroll enligt lagen utöver de som anges i 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Första stycket ändras på så sätt att det anges att även ett utdrag ur misstankeregistret ska visas upp.

4 § Registerutdrag som avses i denna lag får inte vara äldre än *sex månader*.

I lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstanke- register finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Paragrafen innehåller en tidsgräns för registerutdrag och upplysningar om regeringens föreskriftsrätt. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

I första stycket anges hur gammalt ett registerutdrag får vara när det visas upp. Bestämmelsen ändras på så sätt att tidsgränsen kortas från ett år till sex månader.

I andra stycket, som är nytt, finns en bestämmelse som upplyser om att det i lagen om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett utdrag ska innehålla. Den motsvarar hittillsvarande andra meningen i paragrafen. I bestämmelsen läggs lagen om misstankeregister till.

Sammanfattning av promemorian Utökade registerkontroller vid anställning i kommun (Ds 2024:24)

Prop. 2025/26:61
Bilaga 1

Uppdraget

Utredningens uppdrag har varit att se över möjligheterna att kontrollera anställda och personer som erbjuds anställning eller uppdrag inom kommunerna mot belastningsregistret och misstankeregistret i syfte att ge kommunerna bättre förutsättningar att genomföra bakgrundskontroller, bland annat för att minska risken för infiltration och inre påverkan.

Uppdraget har inte omfattat personer som är anställda eller erbjuds anställning eller uppdrag inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet och det har inte heller ingått att lämna förslag på ändringar i den arbetsrättsliga lagstiftningen om anställningsskydd.

Det är föreskrivet att utredarens förslag ska vara förenliga med skyddet mot betydande intrång i den personliga integriteten enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen samt med EU-rätten och Sveriges övriga internationella åtaganden i fråga om mänskliga rättigheter.

Förslagen

Registerkontroll vid arbete med äldre och personer med funktionsnedsättning

Äldre och personer med funktionsnedsättning kan ofta ha ett skyddsbehov utifrån nedsatt fysisk, psykisk eller intellektuell förmåga och kan ha svårigheter att skydda sig mot brott. Dessa grupper är särskilt utsatta genom sin beroendeställning i relation till vård- och omsorgspersonal. Särskilt framträdande är skyddsbehovet när insatser sker i den enskildes hem. Kommunerna ska därför genom en ny lag få författningsstöd för att kunna göra registerkontroll av den som erbjuds anställning eller på annan liknande grund erbjuds eller tilldelas uppgifter för att utföra vissa insatser i hemmet åt äldre eller personer med funktionsnedsättning.

Lagen ska vara tillämplig vid insatser enligt socialtjänstlagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och 12 kap. hälso- och sjukvårdslagen. Det handlar om insatser i personens hem såsom hemtjänst, boendestöd och personlig assistans men också insatser i sådana boenden som är att betrakta som den enskildes hem, såsom särskilda boenden för äldre och personer med funktionsnedsättning, bostadsbedömda trygghetsboenden för äldre eller bostad med särskild service för vuxna. Även insatsen korttidsvistelse utanför det egna hemmet föreslås omfattas av lagen.

Registerkontrollen ska ske genom att den som erbjuds en anställning eller tilldelas vissa arbetsuppgifter ska visa upp ett begränsat registerutdrag på vård- och omsorgsverksamhetens begäran. Utdraget ska omfatta en kontroll av domar, beslut eller strafföreläggande där någon annan påföljd än böter har dömts ut för vissa brottsbalksbrott i 3 kap. (liv och hälsa), 4 kap. (brott mot frihet och frid), 6 kap. (sexualbrott), 8 kap. (stöld, rån och andra tillgreppsbrott), 9 kap. (bedrägeri och annan oredlighet) samt 16 kap. (brott mot allmän ordning). Dessutom ska vissa brott i vapenlagen,

brott mot narkotikastrafflagen och lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor omfattas.

En kontroll ska även göras mot misstankeregistret avseende samma brottskategorier för vilka åtal har väckts. Utdragen bör vidare inte vara äldre än sex månader när de visas upp.

Utökade uppgifter vid registerkontroll inför arbete med barn

De registerkontroller som sker av personal som ska utföra vissa insatser åt barn med funktionshinder samt de som genomförs inför arbeten som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn syftar till att skydda barn från att utsättas för sexualbrott och andra övergrepp. Kontrollerna omfattar i dag brotten mord, dråp, grov misshandel, människorov, sexualbrott, grovt rån och barnpornografibrott. Utifrån samhällsutvecklingen där det grova våldet har krupit längre ner i åldrarna med allt yngre som både gärningspersoner och brottsoffer samt att ytterligare gärningar har kriminaliserats föreslås en utvidgning av de uppgifter som dessa kontroller ska omfatta.

Registerutdragen med stöd av lagen om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder och lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn ska således även innehålla uppgifter om grovt barnfridsbrott, sabotage mot blåljusverksamhet, involverande av underårig i brottslighet, brott mot narkotikastrafflagen, brott mot lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor, vissa brott mot vapenlagen samt brott mot terroristbrottslagen.

En kontroll ska även göras mot misstankeregistret avseende samma brottskategorier för vilka åtal har väckts. Det föreslås vidare att utdragen inte bör vara äldre än sex månader när de visas upp, vilket är en skärpning i förhållande till hur det är idag.

Registerkontroll i syfte att upprätthålla ett verksamhetsskydd

I syfte att upprätthålla ett skydd för kommunal verksamhet och för att möta upp ett skyddsbehov som inte når upp till den kvalificering som gäller för säkerhetsskyddslagen, föreslås att en kommun ska få besluta om registerkontroll vid anställning till befattningar som är kritiska för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag. Vid bedömningen av om en befattning är kritisk ska särskilt beaktas att befattningen utgör en sådan funktion eller medför sådana befogenheter som kan orsaka en skada som är betydande. Även kommunala bolag, stiftelser och föreningar föreslås få genomföra sådana registerkontroller.

Registerkontrollen föreslås omfatta att uppgifter hämtas från belastningsregistret och misstankeregistret samt sådana uppgifter som behandlas hos Säkerhetspolisen med stöd av lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område eller lagen om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. Registerkontrollen ska utföras av Säkerhetspolisen. Uppgifter som framkommer vid denna kontroll får dock endast lämnas ut efter en prövning av uppgifternas relevans, en prövning som ska göras av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.

Uppgifter som framkommer föreslås omfattas av samma sekretessskydd som gäller vid en säkerhetsprövning enligt säkerhetsskyddslagen.

I bilaga redovisas en alternativ ordning för den registerkontroll som föreslås.

Prop. 2025/26:61
Bilaga 1

Övriga överväganden

Med anledning av att intrånget i enskildas integritet inte kan motiveras, läggs inget förslag om en reglering som ger kommunala arbetsgivare rätt att regelmässigt göra förnyade eller löpande registerkontroller under pågående anställning.

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om kontroll av de register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister i fråga om den som enligt 3 eller 4 § erbjuds anställning eller på annan liknande grund erbjuds eller tilldelas uppgifter för att utföra insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning enligt bestämmelser i

1. 4 kap. 1 §, 5 kap. 5 § andra eller tredje stycket eller 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453),

2. 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

3. 12 kap. hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Korttidsvistelse enligt 9 § 6 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade räknas som en insats som utförs i hemmet.

2 § Om det i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder finns bestämmelser om registerkontroll inom verksamhet som omfattas av denna lag, ska de bestämmelserna tillämpas i stället för bestämmelserna i denna lag.

3 § Den som bedriver sådan verksamhet som anges i 1 § får begära att ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret visas upp av den som erbjuds anställning eller den som erbjuds eller tilldelas uppgifter genom

1. uppdrag,

2. praktiktjänstgöring, eller

3. anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten.

4 § Den som beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, får begära att ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret visas upp av den som erbjuds anställning som personlig assistent.

5 § Den som begär att ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret visas upp bör kräva att utdraget inte är äldre än sex månader.

6 § En kontroll av ett utdrag ur belastningsregistret och misstanke-
registret får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning
om att utdraget har visats upp.

Prop. 2025/26:61
Bilaga 2

7 § I lagen (1998:620) om belastningsregister och i lagen (1998:621) om
misstankeregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela
föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2025.
 2. Lagen tillämpas första gången på den som erbjuds anställning eller
tilldelas uppgifter som omfattas av denna lag efter att lagen har trätt i kraft.

Förslag till lag om registerkontroll vid anställningar till kritiska befattningar i kommuner

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller befattningar som innebär anställningar som är kritiska för en kommuns förmåga att utföra sitt uppdrag.

2 § Om det i säkerhetsskyddslagen (2018:585) eller andra lagar finns bestämmelser om registerkontroll inom verksamhet som omfattas av denna lag, ska de bestämmelserna tillämpas i stället för bestämmelserna i denna lag.

Registerkontroll

3 § En kommun får besluta att den som ska anställas till en sådan befattning som är kritisk för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag ska genomgå registerkontroll.

Det samma gäller ett kommunalt bolag, stiftelse eller förening.

Vid bedömningen om en befattning är kritisk ska särskilt beaktas att befattningen utgör en sådan funktion eller medför sådana befogenheter som kan orsaka en skada som är betydande.

4 § En ansökan om registerkontroll får göras endast om den som ansökan gäller kan antas komma att anställas.

5 § Med registerkontroll avses att uppgifter hämtas från ett register som omfattas av lagen (1998:620) om belastningsregister eller lagen (1998:621) om misstankeregister. Med registerkontroll avses också att sådana uppgifter som behandlas hos Säkerhetspolisen med stöd av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område eller lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter hämtas.

Samtycke

6 § Registerkontroll får göras endast om den som kontrollen gäller har lämnat sitt samtycke.

Den som beslutar om registerkontroll ansvarar för att samtycke inhämtas.

Syfte

7 § Registerkontrollen syftar till att klarlägga om en person kan antas vara lojal mot de intressen som skyddas i denna lag samt iaktta saklighet och opartiskhet i sin anställning.

8 § Säkerhetspolisen ska utföra en registerkontroll efter ansökan från den som beslutar om registerkontroll.

Utlämnande av uppgifter

9 § En uppgift som har kommit fram vid en registerkontroll får lämnas ut endast om uppgiften kan antas ha betydelse för syftet med registerkontrollen.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden beslutar om uppgifter som kommit fram vid en registerkontroll ska lämnas ut till den som beslutat om en registerkontroll.

10 § Om det vid registerkontrollen kommer fram en uppgift som kan antas vara av betydelse för syftet med registerkontrollen ska Säkerhetspolisen, efter att ha hört Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, ge den som uppgiften gäller tillfälle att yttra sig.

Detta gäller dock inte om uppgiften omfattas av sekretess i förhållande till den enskilde enligt någon annan bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) än 35 kap. 3 §.

Även om uppgiften omfattas av sådan sekretess ska den som uppgiften gäller ges tillfälle att yttra sig innan uppgiften lämnas ut, om hans eller hennes intresse av att få yttra sig skäligen bör ha företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

11 § En uppgift som efter beslut av Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska lämnas ut får inte åtföljas av något annat yttrande än en förtydligande kommentar till uppgiften. Det får inte framgå av svaret på en ansökan om registerkontroll att det finns någon uppgift om den kontrollerade som inte lämnas ut.

12 § Sedan ett beslut har fattats med anledning av en registerkontroll enligt denna lag ska de handlingar som överlämnats snarast återställas till den överlämnande myndigheten, om inte den har beslutat något annat.

Sekretess och tystnadsplikt

13 § Den som med stöd av denna lag har fått del av uppgifter som förekommer i angelägenhet som avser registerkontroll enligt denna lag får inte obehörigen röja eller utnyttja dessa uppgifter.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2025.
 2. Lagen tillämpas första gången på den som erbjuds anställning som omfattas av denna lag efter att lagen har trätt i kraft.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken att 51 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

51 kap.

2 §¹

En försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § samma lag.

De bestämmelser i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som avser utförandet av insatsen personlig assistans tillämpas också på personlig assistans enligt detta kapitel. Avser den personliga assistansen stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder ska bestämmelserna i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder tillämpas.

En försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § samma lag.

De bestämmelser i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som avser utförandet av insatsen personlig assistans tillämpas också på personlig assistans enligt detta kapitel. Avser den personliga assistansen stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder ska bestämmelserna i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder tillämpas. Även i lagen (0000:00) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning finns bestämmelser om registerkontroll.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Prop. 2025/26:61
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1998:620) om belastningsregister att 9 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Om sådana uppgifter finns har den enskilde även rätt att få sådan skriftlig information som anges i 4 kap. 3 § första stycket 1-8 brottsdatalogen (2018:1177). Uppgifterna ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, eller

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder,

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, eller

7. enligt bestämmelser i lagen (0000:00) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 1–3 ska innehålla.

¹ Senaste lydelse 2019:431.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 4-6 ska innehålla.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 4-7 ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig. Polismyndigheten ska säkerställa att begäran görs av en behörig person.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister

Prop. 2025/26:61
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om lag (1998:621) om misstankeregister att 8 a § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn, har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig. Polismyndigheten ska säkerställa att begäran görs av en behörig person.

Föreslagen lydelse 8 a §¹

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv enligt bestämmelser i

1. lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

2. lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder,

3. lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, eller

4. lagen (0000:00) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning

har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i första stycket ska innehålla.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2025.

¹ Senaste lydelse 2019:432.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) att 35 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

35 kap.

1 §¹

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men och uppgiften förekommer i

1. utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål,
2. angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i brottmål eller i annan verksamhet för att förebygga brott eller i ärende enligt lagen (2024:326) om hemliga tvångsmedel i syfte att verkställa frihetsberövande påföljder,

3. angelägenhet som avser säkerhetsprovning enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585),

4. annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott eller verkställa uppbörd och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen,

5. register som förs av Polismyndigheten enligt 5 kap. lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område eller som annars behandlas med stöd av de bestämmelserna, eller uppgifter som behandlas av Säkerhetspolisen eller Polismyndigheten med stöd av lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter,

6. register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister,

7. register som förs av Skatteverket enligt lagen (2018:1696) om Skatteverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område eller som annars behandlas där med stöd av samma lag,

8. särskilt ärenderegister över brottmål som förs av åklagarmyndighet, om uppgiften inte hänför sig till registrering som avses i 5 kap. 1 §, eller

9. register som förs av Tullverket enligt lagen (2018:1694) om Tullverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område eller som annars behandlas där med stöd av samma lag.

8. särskilt ärenderegister över brottmål som förs av åklagarmyndighet, om uppgiften inte hänför sig till registrering som avses i 5 kap. 1 §,

9. register som förs av Tullverket enligt lagen (2018:1694) om Tullverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område eller som annars behandlas där med stöd av samma lag, eller

10. angelägenhet som avser registerkontroll enligt lagen

Sekretenessen enligt första stycket 2 gäller hos domstol i dess rättskipande eller rättsvårdande verksamhet endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men om uppgiften röjs. Vid förhandling om användning av tvångsmedel gäller sekretess för uppgift om vem som är misstänkt endast om det kan antas att fara uppkommer för att den misstänkte eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Första stycket gäller inte om annat följer av 2, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder att 1 och 2 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade bedriver verksamhet som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder, får inte anställa någon för sådana insatser utan att först kontrollera registerutdrag enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende den som ska anställas. Registerutdraget får inte vara äldre än ett år.

Registerkontroll som anges i första stycket ska också göras i fråga om

1. den som fullgör uppdrag i verksamhet som avses i första stycket eller som är anställd hos ett bemanningsföretag eller annan som ingått avtal med den som bedriver sådan verksamhet, om uppdragstagaren eller den anställde erbjuds eller tilldelas arbetsuppgifter som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder och fullgör dessa uppgifter som om han eller hon var anställd i verksamheten, och

2. den som erbjuds praktiktjänstgöring som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder.

Första och andra styckena tillämpas inte på en förälder som ska utföra insatser åt sitt eget barn.

Föreslagen lydelse

1 §

Den som enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade bedriver verksamhet som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder, får inte anställa någon för sådana insatser utan att först kontrollera registerutdrag enligt lagen (1998:620) om belastningsregister *och lagen (1998:621) om misstankeregister* avseende den som ska anställas. Registerutdraget får inte vara äldre än *sex månader*.

2 §

Den som enligt 1 § första eller andra stycket erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring ska på begäran lämna ett registerutdrag till arbets- eller uppdragsgivaren. Motsvarande gäller för den som tilldelas arbetsuppgifter som avses i 1 § andra stycket 1.

Registerutdrag ska på begäran också lämnas av den som av en assistansberättigad erbjuds anställning som personlig assistent åt den assistansberättigade själv, om den assistansberättigade har beviljats

1. ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

2. assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

I lagen (1998:620) om belastningsregister finns det bestämmelser om att regeringen får meddela

I lagen (1998:620) om belastningsregister *och i lagen (1998:621) om misstankeregister*

föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

finns det bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Prop. 2025/26:61
Bilaga 2

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2025.

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn att 1 § och 3–4 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, en region, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Ett utdrag ur belastningsregistret ska på begäran även visas upp av den som erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom sådan verksamhet som avses i 1 § om det sker genom

1. uppdrag,
2. anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten, eller
3. praktiktjänstgöring.

Registerutdraget ska i fall som avses i första stycket visas upp för den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där.

Registerutdrag som avses i denna lag får inte vara äldre än ett år. I lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Föreslagen lydelse

1 §

Den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, en region, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur *de* register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister *och lagen (1998:621) om misstankeregister*.

3 §

Ett utdrag ur belastningsregistret *och misstankeregistret* ska på begäran även visas upp av den som erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom sådan verksamhet som avses i 1 § om det sker genom

1. uppdrag,
2. anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten, eller
3. praktiktjänstgöring.

4 §

Registerutdrag som avses i denna lag får inte vara äldre än *sex månader*. I lagen (1998:620) om belastningsregister *och i lagen (1998:621) om misstankeregister* finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2025.

Prop. 2025/26:61
Bilaga 2

Alternativt förslag till lag om registerkontroll vid anställningar till kritiska befattningar i kommuner

Härigenom föreskrivs följande

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller befattningar som innebär en anställning som är kritisk för en kommuns förmåga att utföra sitt uppdrag.

2 § Om det i säkerhetsskyddslagen (2018:585) eller andra lagar finns bestämmelser om registerkontroll inom verksamhet som omfattas av denna lag, ska de bestämmelserna tillämpas i stället för bestämmelserna i denna lag.

Registerkontroll

3 § En kommun får begära att den som kan antas komma att anställas till en sådan befattning som är kritisk för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag ska visa upp ett utdrag ur ett register som omfattas av lagen (1998:620) om belastningsregister.

Det samma gäller ett kommunalt bolag, stiftelse eller förening.

Vid bedömningen om en befattning är kritisk ska särskilt beaktas att befattningen utgör en sådan funktion eller medför sådana befogenheter som kan orsaka en skada som är betydande.

4 § Den som begär att ett utdrag ur belastningsregistret visas upp bör kräva att utdraget inte är äldre än sex månader.

5 § En kontroll av ett utdrag ur belastningsregistret får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

6 § I lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Efter remiss har yttrande över promemorian inkommit från Akademikerförbundet SSR, Almega Vårdföretagarna, Arbetsdomstolen, Arbetsförmedlingen, Arbetsgivarverket, Barnombudsmannen, Branschorganisationen för Bakgrundskontrollföretagen, Brottsförebyggande rådet, Demensförbundet, Diskrimineringsombudsmannen, Ekobrottsmyndigheten, Enköpings kommun, Folkbildningsrådet, Folkhälsomyndigheten, Fremia, Föreningen Sveriges socialchefer, Företagarna, Försäkringskassan, Gällivare kommun, Göteborgs kommun, Haninge kommun, Helsingborgs kommun, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, Inspektionen för socialförsäkringen, Inspektionen för vård och omsorg, Institutet för mänskliga rättigheter, Integritetsskyddsmyndigheten, Intressegruppen för assistansberättigade, Justitiekanslern, Kammarrätten i Sundsvall, Kils kommun, Kriminalvården, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lerums kommun, Motala kommun, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Mälardalens universitet, Nacka kommun, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Region Gotland, Region Jönköpings län, Region Västerbotten, Riksdagens ombudsmän (JO), Riksförbundet FUB, Salems kommun, Skellefteå kommun, SKPF Pensionärerna, Små Kom, Socialstyrelsen, SPF Seniorerna, Statskontoret, Stockholms kommun, Sundsvalls kommun, Sveriges kommunalarbetsförbund (Kommunal), Svenskt näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Sveriges Kommuner och Regioner, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, Säkerhetspolisen, Södertälje kommun, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Torsås kommun, Transparency International, Trelleborgs kommun, Umeå kommun, Upplands-Bro kommun, Uppsala kommun, Utbetalningsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Örebro kommun och Örebro universitet.

Yttranden har dessutom kommit in från Akavia, Danderyds kommun, Hultsfreds kommun, Malmö kommun, Naturvetarna, SRAT, Sveriges Ingenjörer, Sveriges Lärare, Sveriges Riksidrottsförbund, Vision samt några privatpersoner.

Journalistförbundet, Regelrådet, Stockholms universitet och Västerås kommun har avstått från att yttra sig.

Följande remissinstanser har inte hörts av: Arvika kommun, Borgholms kommun, Centrum för rättvisa, Civil Rights Defenders, DHR Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet, Familjerättssocionomernas riksförening, Familjevårdens Centralorganisation, Forum för Dataskydd, Funktionsrätt Sverige, Human Rights Watch, Hässleholms kommun, Hörselskadades riksförbund, Institutet Mot Mutor, Kriminellas revansch i samhället (KRIS), Partille kommun, Pensionärernas riksförening, Psykologförbundet, Region Gävleborg, Region Skåne, Region Värmland, Riksförbundet Attention, Riksförbundet Barnens Rätt i Samhället (BRIS), Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar, Rädda barnen, Scouterna, Stiftelsen Fryshuset, Sveriges Dövas Riksförbund, Synskadades riksförbund, Sölvesborgs kommun, Tidaholms kommun och Ånge kommun.

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning

Häriigenom föreskrivs följande.

1 § Den kommun eller annan verksamhetsutövare som erbjuder en person en anställning för att utföra insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning som har fyllt 18 år, får begära att den som erbjuds anställningen visar upp ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Detsamma gäller vid tilldelning av en sådan uppgift inom ramen för en pågående anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring.

Med insatser i hemmet avses insatser i den enskildes hem eller annat boende enligt socialtjänstlagen (2025:400), lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller 12 kap. hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), samt insatsen korttidsvistelse utanför hemmet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

2 § En assistansberättigad som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, får begära att en person som den assistansberättigade erbjuder en anställning som personlig assistent visar upp ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

3 § Ett registerutdrag som visas upp får inte vara äldre än sex månader.

4 § En kontroll av ett registerutdrag får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

5 § I lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett utdrag enligt denna lag ska innehålla.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

Förslag till lag om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner

Prop. 2025/26:61
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs följande.

1 § En kommun får begära att den som erbjuds anställning till en ledande befattning eller annan befattning som är av väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag visar upp ett utdrag ur belastningsregistret.

Första stycket gäller även för kommunalförbund och kommunala bolag, stiftelser och föreningar.

2 § Ett registerutdrag som visas upp får inte vara äldre än sex månader.

3 § En kontroll av ett registerutdrag får inte dokumenteras på något annat sätt än genom en anteckning om att utdraget har visats upp.

4 § I lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

5 § Denna lag tillämpas inte om registerkontroll sker enligt någon annan lag.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 51 kap. 2 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

51 kap.

2 §¹

En försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § samma lag.

De bestämmelser i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som avser utförandet av insatsen personlig assistans tillämpas också på personlig assistans enligt detta kapitel. Avser den personliga assistansen stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder ska bestämmelserna i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder tillämpas.

De bestämmelser i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som avser utförandet av insatsen personlig assistans tillämpas också på personlig assistans enligt detta kapitel. Avser den personliga assistansen stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder ska bestämmelserna i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder tillämpas. *I lagen (2026:000) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning finns bestämmelser om registerkontroll.*

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Prop. 2025/26:61
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Om sådana uppgifter finns har den enskilde även rätt att få sådan skriftlig information som anges i 4 kap. 3 § första stycket 1–8 brottsdatalogen (2018:1177). Uppgifterna ska på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i skollagen (2010:800),

3. enligt bestämmelser i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, *eller*

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder,

6. enligt bestämmelser i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn,

7. enligt bestämmelser i lagen (2026:000) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning, *eller*

8. enligt bestämmelser i lagen (2026:000) om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 1–3 ska innehålla.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 4–6 ska innehålla.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag som avses i andra stycket 4–8 ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig. Polismyndigheten ska säkerställa att begäran görs av en behörig person.

¹ Senaste lydelse 2019:431.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister

Prop. 2025/26:61
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 8 a § lagen (1998:621) om misstankeregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 a §¹

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv *enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn, har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret.*

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv *har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret enligt bestämmelser i*

1. lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

2. lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder,

3. lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn, eller

4. lagen (2026:000) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret ska vara skriftlig. Polismyndigheten ska säkerställa att begäran görs av en behörig person.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

¹ Senaste lydelse 2019:432.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade bedriver verksamhet som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder, får inte anställa någon för sådana insatser utan att först kontrollera registerutdrag enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende den som ska anställas. Registerutdraget får inte vara äldre än ett år.

Registerkontroll som anges i första stycket ska också göras i fråga om

1. den som fullgör uppdrag i verksamhet som avses i första stycket eller som är anställd hos ett bemanningsföretag eller annan som ingått avtal med den som bedriver sådan verksamhet, om uppdragstagaren eller den anställde erbjuder eller tilldelas arbetsuppgifter som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder och fullgör dessa uppgifter som om han eller hon var anställd i verksamheten, och
2. den som erbjuder praktiktjänstgöring som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder.

Första och andra styckena tillämpas inte på en förälder som ska utföra insatser åt sitt eget barn.

Föreslagen lydelse

1 §

Den som enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade bedriver verksamhet som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder, får inte anställa någon för sådana insatser utan att först kontrollera registerutdrag enligt lagen (1998:620) om belastningsregister *och lagen (1998:621) om misstankeregister* avseende den som ska anställas. Registerutdraget får inte vara äldre än *sex månader*.

2 §

Den som enligt 1 § första eller andra stycket erbjuder en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring ska på begäran lämna ett registerutdrag till arbets- eller uppdragsgivaren. Motsvarande gäller för den som tilldelas arbetsuppgifter som avses i 1 § andra stycket 1.

Registerutdrag ska på begäran också lämnas av den som av en assistansberättigad erbjuder anställning som personlig assistent åt den assistansberättigade själv, om den assistansberättigade har beviljats

1. ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

2. assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

I lagen (1998:620) om belastningsregister finns det bestämmel-

I lagen (1998:620) om belastningsregister *och lagen (1998:621)*

ser om att regeringen får meddela
föreskrifter om vilka uppgifter ett
sådant utdrag ska innehålla.

om misstankeregister finns det
bestämmelser om att regeringen får
meddela föreskrifter om vilka
uppgifter ett sådant utdrag ska
innehålla.

Prop. 2025/26:61
Bilaga 4

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

Härigenom föreskrivs att 1, 3 och 4 §§ lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, en region, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur *det* register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister.

Den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, en region, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn, på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur *de* register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister *och lagen (1998:621) om misstankeregister*.

3 §

Ett utdrag ur belastningsregistret ska på begäran även visas upp av den som erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom sådan verksamhet som avses i 1 § om det sker genom

Ett utdrag ur belastningsregistret *och misstankeregistret* ska på begäran även visas upp av den som erbjuds eller tilldelas uppgifter som innebär direkt och regelbunden kontakt med barn inom sådan verksamhet som avses i 1 § om det sker genom

1. uppdrag,
 2. anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten, eller
 3. praktiktjänstgöring.
- Registerutdraget ska i fall som avses i första stycket visas upp för den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där.

4 §

Registerutdrag som avses i denna lag får inte vara äldre än *ett år*. I lagen (1998:620) om belastningsregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Registerutdrag som avses i denna lag får inte vara äldre än *sex månader*. I lagen (1998:620) om belastningsregister *och lagen (1998:621) om misstankeregister* finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2026.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2025-10-28

Närvarande: F.d. justitierådet Gudmund Toijer samt justitieråden Marie Jönsson och Jonas Malmberg

Utökade registerkontroller vid anställning i kommun

Enligt en lagrådsremiss den 9 oktober 2025 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning,
2. lag om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner,
3. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
4. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,
5. lag om ändring i lagen (1998:621) om misstankeregister,
6. lag om ändring i lagen (2010:479) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder,
7. lag om ändring i lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Hanna Kohrtz.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Inledande synpunkter

I lagrådsremissen föreslås att kommuner ska få lagstöd för att i fler fall än i dag ta del av information från belastningsregistret – och i vissa fall även misstankeregistret – innan de anställer (eller i vissa andra fall anlitar) någon. Syftet är att motverka att personer med brottsliga eller skadliga intentioner tar anställning i kommunala verksamheter.

Det regeringen konkret vill motverka är att de som arbetar hos främst kommuner i sin anställning utsätter barn, äldre och personer med funktionsnedsättningar för brott eller rekryterar barn till brottslig verksamhet. Lagförslagen ska också motverka att kriminella aktörer infiltrerar och utnyttjar kommunal verksamhet.

Intresset av att införa utökade registerkontroller vägs i lagrådsremissen främst mot intresset av att blivande anställda inte ska behöva utsättas för det integritetsintrång som en registerkontroll innebär. I remissen framhålls också att anknytning till arbetsmarknaden är en faktor som minskar risken för återfall i brottslighet. Intresset av att den som har avtjänat sitt straff ska kunna återvända till ett liv och arbete utan brottslighet berörs dock bara mer i förbigående. Enligt Lagrådet hade det varit önskvärt att det i lagstiftningsärendet tydligare redovisats hur frågan om regleringen försvårar för tidigare dömda att få arbete på den reguljära arbetsmarknaden beaktats vid avvägningen om det är ändamålsenligt att öka möjligheterna till registerkontroll.

En central fråga vid bedömningen av regleringens ändamålsenlighet är hur effektiva kontroller i belastnings- och misstankeregister är för att uppnå det angivna syftet. I lagstiftningsärendet finns ingen närmare utredning om eller några tydliga överväganden kring detta. Det har till exempel inte undersökts hur stor andel av dem som har dömts för att i sin anställning ha gjort sig skyldiga till brott mot barn, äldre eller personer med funktionsnedsättning som tidigare har förekommit i belastnings- och misstankeregister. BRÅ:s rapport Otillåten påverkan från kriminella och extremistiska grupperingar (2025:4), som det hänvisas till i lagrådsremissen, ger intrycket att personer som används av kriminella aktörer för att infiltrera och utnyttja kommunal verksamhet typiskt sett inte tidigare är dömda för brott.

Sammantaget finns det enligt Lagrådet brister i det underlag som ligger till grund för lagförslagen som gör det svårt att bedöma lagstiftningsåtgärdernas ändamålsenlighet. Dessa brister är dock inte sådana att det finns skäl att avstyrka lagförslagen. Lagrådet noterar därvid att lagförslagen anknyter till lagstiftningstekniker som redan accepterats av riksdagen och att det inte finns skäl att betvivla att de föreslagna lagarna och lagändringarna i någon mån kan bidra till att uppnå de angivna syftena. Lagrådet konstaterar även att regeringen tillsatt en utredning med uppdrag att ge förslag till ett ändamålsenligt regelverk för bakgrundskontroller (Dir. 2025:83).

Förslaget till lag om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser som ger en arbetsgivare möjlighet att begära att den som är aktuell för anställning för att utföra insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning som har fyllt 18 år ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret. Tredje stycket innehåller en definition av vad som avses med insatser i hemmet.

Vad som avses med belastningsregistret respektive misstankeregistret är inte närmare angivet. I andra lagar med bestämmelser om arbetsgivares möjlighet att göra registerkontroll har det tydligt angivits att det är fråga om register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister. Enligt Lagrådet bör det i den nu aktuella lagen också tydliggöras vilka register som avses. Lagrådet föreslår därför att det förs in en ny paragraf med definitioner. Definitionen i tredje stycket bör också flyttas till den paragrafen. Paragrafen bör placeras direkt efter 1 §. Lagrådet föreslår följande lydelse.

Med insatser i hemmet avses insatser i den enskildes hem eller annat boende enligt socialtjänstlagen (2025:400), lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller 12 kap. hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), samt insatsen korttidsvistelse utanför hemmet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Med belastningsregistret avses det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Med misstankeregistret avses det register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister.

3 §

I paragrafen anges att ett registerutdrag som visas upp inte får vara äldre än sex månader.

Genom den föreslagna lagen får bland annat kommuner möjlighet att begära registerutdrag i vissa fall. Någon skyldighet att inhämta registerutdrag föreslås inte. Mot bakgrund härav blir innebörden av den föreslagna lagtexten oklar.

Den arbetssökande är inte skyldig att visa upp något utdrag, men den som inte följer en begäran om detta riskerar att inte bli anställd. Inte heller kan den som väljer att visa ett för gammalt utdrag drabbas av något annat än att han eller hon inte erbjuds anställningen. Eftersom kommunen inte är skyldig att begära registerutdrag, kan kommunen välja att anställa en person som inte har visat upp något eller ett för gammalt utdrag. Det framstår därför som missvisande att ange att ett registerutdrag som visas upp inte får vara äldre än sex månader.

Tidsbegränsningen till sex månader måste antas ha en annan funktion, nämligen att kommunen ska få lagstöd för att kunna begära att personen ska visa upp ett utdrag som inte är äldre än sex månader.

Är detta avsikten kommer innebörden bättre till uttryck om tidsbegränsningen placeras i 1 § första stycket enligt följande.

Den kommun eller annan verksamhetsutövare som erbjuder en person en anställning för att utföra insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning som har fyllt 18 år, får begära att den som erbjuds anställningen visar upp ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret som inte är äldre än sex månader.

Motsvarande ändring bör göras i 2 § som innehåller en möjlighet för den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans eller assistansersättning att begära att ett utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret visas upp av den som den assistansberättigade erbjuder anställning som personlig assistent.

Lagrådet är medvetet om att den i remissen föreslagna lydelsen motsvarar 4 § lagen (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Att den oklara utformningen godtagits i det tidigare lagstiftningsärendet är inte skäl att överföra oklarheten till den nya lagen.

Förslaget till lag om registerkontroll vid anställning till ledande befattningar i kommuner

1 §

Förslaget innebär att det ska införas en ny lag som ger kommuner (och vissa andra kommunala aktörer) stöd för att kontrollera belastningsregistret när någon erbjuds en anställning. Den övergripande tanken med lagen är att värna integriteten i kommunernas beslutsfattande och att förebygga hot från insidan i form av insiders och infiltratörer. Vad som

framför allt ska motverkas är att någon missbrukar sin anställning till förmån för den organiserade brottsligheten.

Prop. 2025/26:61
Bilaga 5

Lagen ska inte öppna för en mer generell kontroll vid kommunernas alla personalrekryteringar. Det ska med lagens uttryck vara fråga om anställningar till en "ledande befattning" eller till en "annan befattning som är av väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag".

Även med remissens ganska utförliga författningskommentarer framstår lagens närmare avgränsning som oklar, och det finns en beaktansvärd risk för att tillämpningen blir oenhetlig. Oklarheterna leder också till att det är svårt att bedöma om lagstiftningen ringar in just de anställningar som avses och därmed om lagen fullt ut når upp till sitt syfte.

Inte minst hänger svårigheterna samman med att kommunerna har organiserat sin verksamhet på skilda sätt och att de avsedda anställningarna får beskrivas mer i termer av arbetsuppgifter eller av funktion och reellt inflytande i en viss kommuns organisation, snarare än genom hänvisning till titel eller formell befattning. Det kommer också att bli fråga om en bedömning av arbetsuppgifterna i varje enskilt fall och då med beaktande av ett ganska stort antal omständigheter. Av detta följer att registerkontrollen bör föregås av noggranna överväganden så att den inte sker slentrianmässigt.

Som Lagrådet har uppfattat saken är det fråga om situationer där kommunen har ett särskilt intresse av att ha förtroende för den anställda. Främst synes det vara två omständigheter som kännetecknar de anställningarna. Den ena är att anställningen är ledande och ger stor möjlighet till påverkan. Det kan också vara fråga om en ställning som ger möjlighet att överblicka stora delar av verksamheten och där en uppgift är att upptäcka avvikelser från regler, rutiner eller praxis. Typiskt sett rör det sig om anställda med arbetsuppgifter som utövas förhållandevis självständigt och utan närmare insyn. Den andra omständigheten är vilken skada som ett missbruk av befogenheterna i anställningen kan orsaka den kommunala verksamheten och hur utsatt anställningen är för påverkan. När lagtexten talar om "väsentlig betydelse för kommunens förmåga att utföra sitt uppdrag", måste det så förstås att det ska vara fråga om allvarliga störningar av verksamheten i stort eller på kommunens mer grundläggande funktioner.

Under det fortsatta lagstiftningsarbetet bör det så långt möjligt ytterligare klargöras hur tillämpningsområdet ska avgränsas. Och även om förhållandena sålunda varierar mellan kommunerna och mellan enskilda fall, skulle fler exempel i författningskommentaren kunna ge referenspunkter som underlättar en enhetlig tillämpning.

Vidare anser Lagrådet att det, i likhet med vad Lagrådet har föreslagit avseende förslaget till lag om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning, bör införas en ny paragraf i direkt anslutning till 1 § med en definition av vad som avses med belastningsregistret.

3 §

I paragrafen anges att ett registerutdrag som visas upp inte får vara äldre än sex månader.

Prop. 2025/26:61
Bilaga 5

Här gör sig samma synpunkter gällande som beträffande 3 § i förslaget till lag om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Justitiedepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 november 2025

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Svantesson, Edholm, Waltersson Grönvall, Strömmer, Tenje, Forssell, Slottner, Wykman, Kullgren, Liljestrand, Bohlin, Carlson, Rosencrantz, Dousa, Larsson, Britz, Mohamsson, Lann

Föredragande: statsrådet Strömmer

Regeringen beslutar proposition Utökade registerkontroller vid anställning i kommun